

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Alaikäinen kuolinpesän osakkaana: Opas alaikäisen huoltajalle

Vesanen, Laura

2015 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Alaikäinen kuolinpesän osakkaana:

Opas alaikäisen huoltajalle

Laura Vesanen
Liiketalous
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2015

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää
Liiketalous

Tiivistelmä

Laura Vesanen

**Alaikäinen kuolinpesän osakkaana:
Opas alaikäisen huoltajalle**

Vuosi	2015	Sivumäärä	68
-------	------	-----------	----

Tämä opinnäytetyö tehtiin oppaaksi alaikäisen huoltajille kuolinpesän asioiden hoitamista varten, kun kuolinpesän osakkaana on alaikäinen.

Opinnäytetyössä perehdyttiin kuolinpesän hallintoon liittyviin asioihin ja tarkasteltiin etenkin sitä, mitä asioita pitää ottaa huomioon, kun kuolinpesän osakkaana on alaikäinen. Opinnäytetyössä pyrin ottamaan esille ne asiat, jotka pitää ottaa huomioon alaikäisen osakkaan kohdalla ja mitä toimenpiteitä tulisi tehdä. Tässä työssä pyrittiin selvittämään myös sitä, millaisia asioita alaikäisen edunvalvojan tulisi ottaa huomioon edunvalvojana toimiessaan.

Käytin tässä työssä lähteinä oikeuskirjallisuutta, lainsäädäntöä ja hallituksen esityksiä laeista. Käytin alaikäisen huoltajille suunnatussa oppaassa lähteenä myös pankin omia kuolinpesän oppaita, kelan internet-sivuja sekä viranomaisten julkaisemia artikkeleita.

Tätä tutkimustyötä tehdessäni sain selville mitä asioita pitää huomioida, kun alaikäinen on kuolinpesän osakkaana ja mitä hänen edunvalvojanaan toimivan henkilön tulisi ottaa huomioon tässä tilanteessa. Huomioon otettavia asioita olivat mm. edunvalvojan käyttämä puhevalta alaikäisen puolesta, alaikäisen vajaavaltaisuus ja kuka voi toimia alaikäisen edunvalvojana. Sain myös selville sen, kuinka tärkeää on ottaa huomioon holhoustoimilaissa säädettyt seikat ja kuinka niiden tulkinta onnistuu, kun täytyy myös noudattaa kuolinpesän asioita säätelevää lakia.

Asiasanat kuolinpesä, alaikäinen, kuolinpesän osakas, edunvalvonta

Laurea University of Applied Sciences
Hyvinkää
Degree program in Business Administration

Abstract

Laura Vesanen

**An under-age beneficiary in an estate:
A guide for parents**

Year	2015	Pages	68
------	------	-------	----

This thesis was made as a guide for parents dealing with matters connected to an estate where there is an under-age person involved. This thesis is orientated towards such an estate and in particular what matters should be considered when an under-age person is a beneficiary.

I try to raise those relevant issues that should be considered in this thesis in relation to an under-age person as well as what measures should be carried out. This thesis was also aimed at finding out and considering what kinds of things the trustee of an under-age beneficiary should be taking into account when acting in a trusteeship.

I used in this thesis as sources; legal literature, legislation and government presentations of laws. I used the minor's parents directed manual as a source of the bank's own estate that guides the Kela web pages and articles published by the authorities.

When doing this research, I found out what matters must be particularly considered and paid particular attention to an estate when an under-age person is a beneficiary. Special considerations included speech power used by the trustee on behalf of the minor, the minor's under guardianship and who can act as the minor's trustee. I also learnt how important it is to take into account the factors set out in the guardianship agreement and how exact interpretation of it is needed in order to have successful adherence to the relevant law governing the estate.

Keywords estate, beneficiary, trusteeship, underage

Sisällys

Lyhenteitä.....	7
1 Johdanto.....	8
2 Kuolinpesä.....	9
2.1 Perimysjärjestys ja osakkaat.....	10
2.2 Lapsen asema.....	12
2.3 Lesken asema.....	13
2.4 Testamentin saaja.....	16
2.5 Perimyksen esteet.....	18
3 Alaikäinen rintaperillisenä.....	20
3.1 Edustaminen.....	20
3.2 Holhousviranomaisen.....	21
3.3 Rekisteri holhousasioista.....	22
3.4 Alaikäisen pesän osakkaan edunvalvonta.....	23
3.4.1 Edunvalvonnan riskit.....	24
3.4.2 Edunvalvojan kelpoisuudet.....	25
3.4.3 Edunvalvojan tehtävät.....	25
3.4.4 Testamentilla määrättävä erityinen edunvalvoja.....	27
3.4.5 Edunvalvojan sijainen.....	29
3.5 Lapseneläke.....	30
4 Kuolinpesän hallinto.....	31
4.1 Perunkirjoitus.....	32
4.2 Pesänselvitys.....	35
4.3 Perinnönjako.....	37
4.4 Jakamaton kuolinpesä.....	40
4.5 Alaikäisen puhevalta.....	41
5 Opas alaikäisen huoltajalle.....	43
5.1 Kuolinpesän osakkaat.....	43
5.2 Alaikäinen kuolinpesän osakkaana.....	46
5.3 Testamentti.....	47
5.4 Kuolinpesän hallinto.....	48
5.5 Perunkirjoitus.....	50
5.5.1 Mistä voi saada apua perunkirjoitukseen?.....	51
5.6 Perinnönjako.....	51
5.7 Lapseneläke.....	52
5.8 Kuolinpesän pankkiasioden hoitaminen.....	53
5.9 Mistä voi saada lisää tietoa?.....	55
6 Yhteenveto ja loppupäätelmät.....	55

Lähteet	58
Kuviot	60
Liitteet	61

Lyhenteitä

HL = Hallintolaki 6.6.2003/434

HE= Hallituksen esitys

HolTL = Laki holhoustoimesta 1.4.1999/442

HO = Hovioikeus

KKO = Korkein oikeus

KO= Käräjäoikeus

LHL = Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361

PK = Perintökaari 5.2.1965/40

RL = Rikoslaki 19.12.1889/39

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on opastaa alaikäisen kuolinpesän osakkaan huoltajia kuolinpesän asioissa. Tässä opinnäytetyössä perehdytään erityisesti alaikäisen rintaperillisen asemaan kuolinpesän osakkaana ja siihen millaisia asioita tulisi ottaa huomioon, kun kuolinpesän osakkaana on alaikäinen. Tässä opinnäytetyössä on perehdytty myös alaikäisen edunvalvontaan ja siihen, kuinka maistraatti valvoo edunvalvojien toimintaa.

Työn alussa kerron kuolinpesän teoriasta, jonka jälkeen olen perehtynyt syvällisemmin siihen, mitä pitää ottaa huomioon kun kuolinpesän osakkaana on alaikäinen. Opinnäytetyön teoria alkaa kappaleesta kuolinpesä, jossa kerron perimysjärjestyksestä, lapsen asemasta kuolinpesässä, lesken asemasta, testamentista ja perimyksen esteistä. Kolmannessa kappaleessa olen paneutunut alaikäisen asemaan kuolinpesässä ja alaikäisen edunvalvontaan. Kolmannessa kappaleessa olen myös ottanut esille lapseneläkkeen, mitä alaikäisen on mahdollista saada, jos hänen huoltajista toinen tai kumpikin on kuollut. Neljännessä kappaleessa olen käsitellyt kuolinpesä hallintoa. Keskeisimpiä asioita kuolinpesän hallinnossa ovat perunkirjoitus, pesän selvitys, perinnönjako ja jakamaton kuolinpesä

Opinnäytetyöni on tarkoitettu erityisesti alaikäisen rintaperillisen edunvalvojille ja alaikäiselle itselleen oppaaksi. Oppaan tarkoitus on ohjeistaa alaikäisen rintaperillisen edunvalvojia asioiden hoidossa. Tästä oppaasta on etenkin hyötyä niille, joilla ei ole tietoa tai kokemusta kuolinpesän asioiden hoitamisesta. Olen pyrkinyt tekemään tästä oppaasta hyvin yksinkertaisen ja käytännönläheisen, jotta opasta voitaisiin hyödyntää käytännössä. Oppaan jokaisessa kappaleessa on lukijalle muistilista, johon on tuotu esille ne tärkeimmät asiat, jotka huoltajan tulisi ottaa huomioon kun kuolinpesän osakkaana on alaikäinen. Oppaan loppuun olen laatinut myös mallipohjat perukirjasta ja jakokirjasta, jotta oppaan lukija näkisi konkreettisesti, millaisia asiakirjojen tulisi muodoltaan ja sisällöltään olla.

Alaikäisen asema kuolinpesän osakkaana muihin pesän osakkaisiin eroaa siinä, että alaikäinen on vajaavaltainen eikä hän voi itse edustaa itseään kuolinpesän asioissa. Alaikäinen tarvitsee itselleen edunvalvojan, joka edustaa alaikäistä kuolinpesässä ja käyttää alaikäisen puolesta puhevaltaa.

Suoritin työharjoittelun Etelä-Hämeen Osuuspankin lakipalveluissa, jossa pääsin seuraamaan monia perunkirjoitustilaisuuksia. Kiinnostuin tästä aiheesta, koska kuolinpesän asiat ovat usein monimutkaisia, etenkin jos osakkaana on alaikäinen rintaperillinen. Kiinnostus tätä aihetta kohtaan heräsi myös sen vuoksi, koska kaikki kuolinpesän oppaat on kirjoitettu yleisesti kuolinpesän osakkaille, mutta yhdessäkään oppaassa ei ollut perehdytty siihen, jos kuolinpesän osakkaana on alaikäinen. Minulla on myös tuttavapiirissäni ollut muutama tapaus, jossa

kuolinpesän osakkaana ovat olleet alaikäiset lapset, joten tämä aihe kiinnosti minua kovasti ja halusin siihen perehtyä paremmin tekemällä oppaan alaikäisen rintaperillisen asioiden hoitamisesta.

2 Kuolinpesä

Perittävän kuoleman jälkeen hänen varallisuudestaan ja veloistaan muodostuva taloudellinen kokonaisuus muodostaa kuolinpesän.¹ Kuolinpesän voidaan katsoa olevan olemassa perittävän kuoleman ja perinnönjaon toimittamisen välisen ajan. Osakkaina kuolinpesässä ovat perilliset, yleistestamentin saajat sekä aviopuoliso eli leski. Leski voi tietyin edellytyksin saada myös perillisaseman.² Kuolinpesä on osakkaiden väliaikainen henkilöyhteenliittymä. Aluksi kuolinpesä on osakkaiden väliaikaisessa hallinnossa, jonka jälkeen väliaikainen hallinto korvautuu osakkaiden yhteishallinnolla.³ Kuolinpesä jäämistönä muodostuu varojen ja velkojen muodostamasta kokonaisuudesta, jonka vainaja on jättänyt perintönä.⁴

Perimysjärjestyksen mukaan perintö kuuluu ensisijaisesti rintaperillisille. Rintaperillisiksi luetaan lapset ja lapsenlapset sekä tästä eteenpäin suoraan alenevassa polvessa tulevat sukulaiset. Tasajaon periaatteen mukaisesti perittävän lapsista jokainen saa yhtä suuren osuuden perinnöstä.⁵ Jos perittävältä ei jäänyt rintaperillisiä kuollessaan, mutta hän oli naimisissa, menee perintö silloin eloon jääneelle leskelle.⁶ Jos perinnönjättäjä ei ollut naimissa kuollessaan, eikä häneltä jäänyt rintaperillisiä, perivät hänen äitinsä ja isänsä hänet. Heistä kumpikin saa puolet perinnöstä.⁷ Kuolinpesän osakkaiden tehtävänä on ottaa kuolinpesän omaisuus ja sen kuolinpesän selvitys huolehdittavakseen.⁸ Tämän takia on erittäin tärkeää, että tiedetään kenellä on tämä vastuu. Tämän vuoksi perintökaaren on otettu tyhjentävä luettelo kuolinpesän osakkaista.⁹

---

¹ Kangas 2012, 366.

² Koponen 2013, 13.

³ Kangas 2012, 366.

⁴ Koponen 2013,13.

⁵ Koponen 2013,13.

⁶ PK 3:1

⁷ Kangas 2012, 353.

⁸ Kangas 2012,366.

⁹ Kangas 2012,366.

2.1 Perimysjärjestys ja osakkaat

Perimysjärjestys määräytyy parenteeliin mukaan. Parenteeli- eli perillisryhmäjärjestelmä on tehty komiportaiseksi. Jokainen parenteeli muodostuu henkilöistä, jotka ovat samasta ”kolmikannasta” eli samasta sukuhaarasta.¹⁰ Ensimmäisen parenteelin muodostavat rintaperilliset ja heidän jälkeläisensä.¹¹ PK 2:1 mukaan perinnön saavat rintaperilliset. Kukin lapsista saa yhtä suuren osan perinnöstä ja jos lapsi on kuollut, tulevat hänen sijaansa hänen jälkeläisensä. Toinen parenteeli koostuu perittävän vanhemmista ja heidän jälkeläisistään eli perittävän sisaruksista.¹² Kolmanteen parenteeliin kuuluvat perittävän isovanhemmat ja heidän jälkeläisensä eli perittävän tädit ja sedät.¹³

Ensimmäinen parenteeli muodostuu rintaperillisistä. Rintaperillisen oikeus perintöön edellyttää, että rintaperillisellä on oikeudellisin perustein lapsen tai vanhemman suhde perittävään.¹⁴ Perittävän rintaperillisellä on oikeus periä hänen jäämistönsä.¹⁵ Perillisasemaan ei katsota vaikuttavan sen, onko rintaperillinen perittävän ja lesken yhteinen lapsi, perittävän aikaisemmasta avioliitosta oleva lapsi tai avioliiton ulkopuolella syntynyt lapsi. Uuden isyyslain (3:15) mukaan tunnustettu lapsi on aina rintaperillisen asemassa.¹⁶ Merkittävin asia on se, millainen suhde perittävään on ollut.¹⁷ Rintaperillisiksi katsotaan olevan lapset ja lapsenlapset ja tästä suoraan alenevassa polvessa tulevat sukulaiset. Jos lapsi on kuollut, tulevat lapsen jälkeläiset hänen sijaansa (rintaperillisen sijaantulo-oikeus). Jokainen perillishaara saa yhtä suuren osuuden perinnöstä. Jos perittävällä ei ole rintaperillisiä, mutta hän on naimisissa, menee perintö silloin leskelle. Perittävän ollessa naimaton ovat perittävän äiti ja isä perimysjärjestyksessä seuraavia.¹⁸

Rintaperillisten ryhmään kuuluvat aviolapset, tunnustetut lapset, lapset, joiden isyyden tuomioistuimien on vahvistanut, kihlalapset, jotka täyttävät tietyt kriteerit. Rintaperillisiä ovat myös ottolapset, jotka on otettu lapsiksi 1.1.1980 tai sen jälkeen, ottolapset, joiden ottolapsisuhde perustettu ennen 1.1.1980 (heikko adoptio) sekä edellä mainittujen jälkeläiset.¹⁹ Kihlalapsella

---

¹⁰ Aarnio & Kangas 2009, 63.

¹¹ Aarnio & Kangas 2009, 74.

¹² Aarnio & Kangas 2010, 301.

¹³ Kangas 2012, 354.

¹⁴ Aarnio & Kangas 2009, 74.

¹⁵ Kangas 2012, 349.

¹⁶ Kangas 2012, 349.

¹⁷ Aarnio & Kangas 2009, 74.

¹⁸ PK 2:1.2

¹⁹ Aarnio & Kangas 2009, 77.

tarkoitetaan tässä tapauksessa kihlakumppanien siittämää lasta tai jos vanhemmat ovat kihlautuneet lapsen syntymän jälkeen. Pelkkä kihlaus ei täytä kihlalapsen edellytyksiä, vaan tarvitaan näyttö siitä että lapsi on kihlakumppanien siittämä. Pelkän kihlauksen perusteella lapsella ei ole enää oikeutta periä isäänsä. Ennen 1.10.1976 syntyneillä kihlalapsilla on oikeus periä isänsä pelkän kihlauksen perusteella.²⁰

Jos perittävällä ei ole elossa olevia lähimpiä rintaperillisiä eli primääriperillisiä, tulevat rintaperillisen sijaan rintaperillisen jälkeläinen eli sekundäriperillinen. Primääriperillisellä tarkoitetaan sitä rintaperillistä, joka on lähimpänä perittävää. Jos perittävällä ei ole lähintä rintaperillistä tai rintaperillisellä ei ole perintöoikeutta, hänen sijaansa tulevat hänen jälkeläisensä, jotka ovat ns. sekundäriperillisiä. Mikäli rintaperilliseltä puuttuu kokonaan perintöoikeus, tulevat hänen sijaansa hänen jälkeläisensä. Perintöoikeus katsotaan puuttuvan silloin kun perinnöttömäksi tekeminen on tehty pätevästi tai rintaperillinen on luopunut omasta tahdostaan jäämistöstä ja päätös on ollut sitova.²¹

Perillisryhmässä, joka koostuu ainoastaan rintaperillisistä, vallitsee rajoittamaton sijaantulo-oikeus. Rajoittamatonta sijaantulo-oikeutta käytetään silloin, jos perillinen on kuollut ennen perittävän kuolemaa, jolloin perillisen lapset ovat samassa asemassa kuolinpesässä kuin edesmennyt perillinen olisi eläessään ollut. Sijaantuloperillisten määrää ei ole rajoitettu eli heitä voi olla enemmän kuin yksi sijaantuloperillinen.²²

Toinen parenteeli muodostuu perittävän vanhemmista ja heidän jälkeläisistään, eli sivuperillisistä ja selkäperillisistä. Jos perittävältä ei ole jäänyt leskeä tai rintaperillisiä, perittävän perii tämän äiti ja isä.²³ Isälle ja äidille perintö tulee jaettavaksi niin, että kumpikin saa puolet perinnöstä.²⁴ Leski perii ensiksi kuolleen puolison vain silloin, jos perittävällä ei ole rintaperillisiä. Leski on siis etusijalla perittävän vanhempiin nähden.²⁵ Verrattuna ensimmäiseen parenteeliin, toinen parenteeli on merkitykseltään vähäinen, koska toisen parenteelin saamat perinnöt tulevat perittävilta, jotka eivät ole olleet naimisissa ja eikä heillä ole ollut omia lapsia.²⁶ Mikäli perittävän äiti ja isä on kuollut ennen perittävän kuolemaa, perittävän veljet ja sisaret perivät tämän. Jos perittävän veli tai sisar on kuollut, tulevat heidän sijaansa heidän

---

²⁰ Aarnio & Kangas 2010, 294.

²¹ Aarnio & Kangas 2009, 75.

²² Aarnio & Kangas 2009, 75.

²³ Aarnio & Kangas 2010, 301.

²⁴ Koponen, 13.

²⁵ Aarnio & Kangas, 2009, 112.

²⁶ Aarnio & Kangas 2009, 128.

lapsensa.²⁷ Jos perittäväällä on veli- ja sisarpuolia, on heillä samat oikeudet perintöön kuin täysveljillä ja -sisarilla olisi. Tämä pätee vain silloin, jos perittäväällä ei ole täyssukulaisia. Perimysjärjestys etenee sukuhaaroittain myös toisessa parenteelissa. Toisessa parenteelissa rajaton sijaantulo-oikeus on jokaisessa sukuhaarassa.²⁸

Tilanne jossa perittäväälle ei ole jäänyt ensimmäiseen tai toiseen parenteeleihin kuuluvia perillisiä, siirtyy perittävän jäämistö isovanhemmille, eli kolmanteen parenteeleihin.²⁹ Kolmannen parenteelin muodostavat perittävän isovanhemmat ja heidän lapsensa.³⁰ Jos perittäväälle ei ole jäänyt muita perillisiä, perivät hänen isovanhempansa hänen koko jäämistönsä.³¹ Kolmannessa parenteelissa ei ole rajatonta sijaantulo-oikeutta. Sijaisperimysoikeus on katkaistu perittävän settiin, täteihin ja enoihin, joten perittävän serkut eivät kuulu perillispiiriin eivätkä voi periä perittävä.³²

2.2 Lapsen asema

PK 2:1 mukaan perinnön saavat rintaperilliset. Perittävän lapsilla on oikeus perintöön, koska perittävän lapset kuuluvat ensimmäiseen parenteeleihin³³, johon kuuluvat ensisijaisesti perittävän rintaperillisiä eli perinnön jättäjän lapset. Jotta rintaperillisellä olisi oikeus perintöön, edellytetään oikeudellisesti pätevää lapsen ja vanhemman suhdetta toisiinsa.³⁴

Alaikäinen on vajaavaltainen suoraan lain nojalla, eikä hänellä ole pääsääntöisesti oikeutta tehdä sopimuksia tai muita oikeustoimia omatoimisesti. Alaikäisellä ei myöskään ole oikeutta vallita omaisuuttaan eli sitä, kuinka omaisuutta hallitaan ja käytetään, ellei laissa toisin ole mainittu.³⁵ HolTL 24 §:n mukaan alaikäisellä on kuitenkin pääsääntöisesti oikeus tehdä olosuhteisiin nähden tavanomaisia ja merkitykseltään vähäisiä oikeustoimia niin tahtoeensa.

Vajaavaltaisena lapsi ei voi edustaa itseään kuolinpesässä. Kun kuolinpesän osakkaana on lapsi, tarvitsee hän itselleen edunvalvojan edustamaan itseään ja käyttämään puhevaltaa puolestaan. Pääsääntöisesti alaikäisen edunvalvojana toimivat hänen huoltajansa. Alaikäisen

---

²⁷ PK 2:2.2

²⁸ Aarnio & Kangas 2010, 302.

²⁹ Aarnio & Kangas 2010, 302.

³⁰ Aarnio & Kangas 2009, 131.

³¹ Aarnio & Kangas 2010, 302.

³² Aarnio & Kangas 2009, 131.

³³ Aarnio & Kangas 2010, 289.

³⁴ Aarnio & Kangas 2009, 74.

³⁵ HolTL 4:23

huoltaja ei saa toimia alaikäisen edunvalvojana, jos vastapuolena on huoltaja itse, huoltajan puoliso tai lapsi tai joku muu henkilö, jota huoltaja edunvalvojan asemassa edustaa samanaikaisesti. Esimerkiksi jos perittävän leski on saman kuolinpesän osakas kuin perittävän ja lesken yhteinen alaikäinen lapsi, ei alaikäisen lakimääräinen huoltaja voi toimia hänen edunvalvojanaan. Huoltajalla on kuitenkin oikeus edustaa sisarusia perinnönjaossa, mutta silloin on tärkeää huomioida, etteivät sisarusten edut ole ristiriidassa toistensa kanssa.³⁶ Tuomioistuimien voi kuitenkin hakemuksesta määrätä alaikäisen edunvalvojaksi jonkun muun henkilön suorittamaan tehtävää ja näin ollen vapauttaa alaikäisen huoltajan edunvalvojan tehtävästä.³⁷

Pääsääntöisesti alaikäisen edunvalvojina toimivat hänen huoltajansa. Toisen huoltajan kuollessa, edunvalvojana toimii hänen toinen lakimääräinen huoltajansa.³⁸ Jos alaikäinen jää ilman edunvalvojaa huoltajan tai muun edunvalvojan kuollessa, täytyy asiasta tehdä ilmoitus holhousviranomaiselle. Ilmoituksen holhousviranomaiselle tekee yleensä se kenen hallussa kuolinpesä sillä hetkellä on.³⁹

Alaikäisen huoltaja voidaan tuomioistuimen päätöksellä vapauttaa edunvalvojan tehtävästä, jos hän on kykenemätön toimimaan edunvalvojana. Alaikäisen huoltaja voidaan vapauttaa edunvalvojan tehtävästä myös huoltajan omasta pyynnöstä, mikäli siihen on joki painava syy. Alaikäiselle haetaan edunvalvojan määräämistä usein, jos alaikäinen on jäänyt ilman edunvalvojaa tämän huoltajan kuoltua tai jos alaikäisen edunvalvoja on estynyt hoitamaan edunvalvojan tehtävää. Tällainen este voi olla esimerkiksi edunvalvojan sairastuminen.⁴⁰

Alaikäisen edunvalvontaa koskeva asia voidaan laittaa vireille käräjäoikeuden kansliassa tai istunnossa. Alaikäisen edunvalvojaa haetaan kirjallisella hakemuksella, joka voidaan jättää käräjäoikeuden kansliaan. Edunvalvoja määrätään hakemuksesta tuomioistuimen päätöksellä.⁴¹

2.3 Lesken asema

Lesken asemaa koskevat keskeisimmät kysymykset ovat mm. mille sijalle leski asetetaan perimysjärjestyksessä, kuinka leskeä voidaan suojata testamentteja ja rintaperillisten la-

---

³⁶ HolTL 5:31

³⁷ HolTL 1:2-3, 2:4

³⁸ LHL 1:2

³⁹ PK 18:3.2

⁴⁰ Välimäki 2008, 58-59.

⁴¹ Tornberg & Kuuliala 2015, 171-172.

kiosavaateita vastaan ja mitkä ovat edellytykset sille, että leski saa jäädä asumaan aviopuolisoiden yhteiseen asuntoon.⁴²

Jos avioliitto tai rekisteröity parisuhde päättyy puolison kuoleman johdosta, on lesken oikeus ensiksi kuolleen puolison omaisuuteen riippuvainen siitä, jääkö ensiksi kuolleelle puolisolle rintaperillisiä vai ei.⁴³ Eloonjäänyt puoliso voi kolmesta eri syystä olla kuolinpesän osakkaana: kun puolisollla ei ollut rintaperillisiä eli lapsia ja leski perii ensiksi kuolleen puolisonsa tai leski on yleistestamentin saajana taikka avio-oikeuden perusteella, mikäli ainakin toisella puolisollla oli avio-oikeus toisen omaisuuteen.⁴⁴

Jos ensiksi kuolleelta puolisolta jää sekä rintaperillinen että leski, on leskellä oikeus pitää jäämistöä hallussaan jakamattomana.⁴⁵ Lesken oikeus pitää jäämistöä jakamattomana ei riipu avioliiton kestosta tai siitä, oliko aviopuolisolla avio-oikeus toistensa omaisuuteen.⁴⁶ Jos rintaperillisiä on vain yksi, perii hän yksin koko omaisuuden. Lesken oikeus hallita jäämistöä jakamattomana kohdistuu koko jäämistöön. Leskelle kuuluvaa oikeutta hallita koko jäämistöä jakamattomana kutsutaan lesken enimmäissuojaksi.⁴⁷

Koska lesken oikeus hallita jäämistöä jakamattomana on vahva, rintaperillinen ei voi saada perintöosuuttaan ilman nimenomaisen jakovaatimuksen esittämistä.⁴⁸ Rintaperillisen esittäjästä jakovaatimuksesta huolimatta koko jäämistöä ei silti välttämättä jaeta eikä perillinen välttämättä saa osuuttaan hallintaansa. Jakovaatimuksesta suoritettujen perinnönjaon lopputulos on riippuvainen siitä minkä tyyppistä omaisuutta jäämistöön on kuulunut ja mitä leski itse omistaa.⁴⁹ Vaikka rintaperillinen esittäisikin jakovaatimuksen, on leskellä oikeus pitää vähimmäissuojana hallintaansa puolisoliden yhteisenä kotina käytetty asunto, joka kuuluu (kokonaan tai osaksi) ensiksi kuolleen puolison jäämistöön. Myös tavanomaisen koti-irtaimiston hallinta kuuluu leskelle. Tästä syystä, mikäli jäämistöön ei kuulu muuta omaisuutta kuin lesken vähimmäissuojaan kuuluva kiinteistö, ei rintaperilliselle kuuluvan perintöosuuden jakoa voida käytännössä toteuttaa, vaikka perillinen saisikin jaossa omaisuuden omistukseensa. Jako toteutuu tällöin vasta lesken kuolinpesän jaon yhteydessä.⁵⁰

---

⁴² Lohi 2004, 618.

⁴³ Aarnio & Kangas 2009, 112.

⁴⁴ Koponen 2013, 16.

⁴⁵ Aarnio & kangas 2010, 427.

⁴⁶ Aarnio & Kangas 2009, 112.

⁴⁷ Aarnio & Kangas 2010, 427-428.

⁴⁸ Aarnio & Kangas 2009, 112-113.

⁴⁹ Aarnio & Kangas 2010, 427-428.

⁵⁰ Aarnio & Kangas 2009, 117.

Jos ensiksi kuollut puoliso on tehnyt testamentin jollekin muulle henkilölle kuin leskelle, on leskellä oikeus tässäkin tapauksessa pitää jäämistö jakamattomana hallinnassaan.⁵¹ Testamentin saajan ja lesken välillä noudatetaan samoja säännöksiä kuin lesken ja rintaperillisen välillä, eli leskellä on oikeus edellä esitettyyn vähimmäissuojaan.⁵²

Pelkkä jäämistöön kohdistuva hallintaoikeus ei kuitenkaan tee leskestä kuolinpesän osakasta.⁵³ Tätä on pidetty ongelmallisena, koska lesken osakkuusaseman puuttuminen voi vaikeuttaa pesänselvitystä ja pesästä määräämistä. Jos aviopuolisoilla tai toisella heistä oli avio-oikeus toistensa omaisuuteen, on leski silloin ensiksi kuolleen puolison kuolinpesän osakkaana siihen asti kunnes jäämistöositus on tehty.⁵⁴

Perimysjärjestyksen mukaisesti leski syrjäyttää kaikki muut kuin rintaperilliset.⁵⁵ Lesken oikeuteen periä hänen ensiksi kuolleen puolisonsa ei vaikuta se onko leskelle itselleen jäänyt perillisiä esimerkiksi aikaisemmasta avioliitosta. Lesken aikaisemmasta avioliitosta olevat lapset eivät ole perittävän rintaperillisiä, joten se ei vaikuta lesken oikeuteen periä ensiksi kuollut puoliso. Merkitystä on vain sillä, onko perittävällä ollut lapsia vai ei.⁵⁶

Ensiksi kuollut puoliso voi tehdä lesken hyväksi testamentin esimerkiksi rajoitetun omistusoikeustestamentin muodossa. Rajoitetussa omistusoikeustestamentissa on määrätty siitä kuka saa omaisuuden hallintaansa lesken kuoleman jälkeen.⁵⁷ Rajoitetulla omistusoikeustestamentilla omaisuus on määrätty kokonaan leskelle ja molempien kuoltua omaisuus siirtyy toissijaiselle saajalle esimerkiksi puolisoiden yhteiselle rintaperilliselle. Rajoitetussa omistusoikeustestamentissa omaisuudelle on määrätty ns. perättäisseuraanto. Leski ei voi siis testamentata rajoitetulla omistusoikeustestamentilla saamaansa omaisuutta oman kuolemansa varalta.⁵⁸

Lesken ollessa osakkaana samassa kuolinpesässä puolisoiden yhteisen alaikäisen lapsen kanssa, heidän välillään ilmenee eturistiriita. Tämän vuoksi vajaavaltaiselle, eli tässä tapauksessa perittävän ja lesken lapselle on määrättävä sellainen edunvalvoja joka on esteetön hoitamaan

---

⁵¹ PK 3:1a, kohta 2.

⁵² Aarnio & Kangas 2010, 427.

⁵³ Lohi 2014, 619.

⁵⁴ Aarnio & Kangas 2009, 113.

⁵⁵ Aarnio & Kangas 2010, 434.

⁵⁶ Aarnio & Kangas 2009, 119.

⁵⁷ Aarnio & Kangas 2010, 435.

⁵⁸ Aarnio & Kangas 2010, 461, 575.

edunvalvojan tehtävää. Edunvalvoja määrätään hoitamaan alaikäisen lapsen omaisuutta ja taloudellista asemaa sekä oikeuksia alaikäisen edun mukaisesti.⁵⁹

2.4 Testamentin saaja

Testamentti on yksipuolinen ja vastikkeeton oikeustoimi. Testamentilla testaattori määrää siitä, miten hänen omaisuutensa jaetaan hänen kuolemansa jälkeen.⁶⁰ Testamentti on voimassa ainoastaan testamentin tekijän eli testaattorin kuoleman jälkeen. Testaattorilla tarkoitetaan sitä henkilöä, joka on tehnyt testamentin omaisuudestaan. Testamentin saajana voi olla luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Luonnollisella henkilöllä tarkoitetaan ihmisiä, kun taas oikeushenkilöllä tarkoitetaan esimerkiksi yrityksiä ja yhteisöjä.⁶¹ Usein testamentti tehdään oman lähisukulaisen hyväksi.⁶²

Kun testamentin saajana on alaikäinen, on edunvalvojan huolehdittava testamentin tiedoksiannosta, koska alaikäinen ei vajaanlaisena voi tehdä tiedoksiantoa itse. Edunvalvojan tehtävänä on myös hyväksyä testamentti, mikäli se on alaikäisen edun mukaista. Jos testamentista olisi haittaa alaikäiselle, edunvalvojalla on valtuudet kieltäytyä hyväksymästä testamenttia. Esimerkiksi, jos perittävä on testamentannut alaikäiselle 200 000 euroa niillä edellytyksillä, ettei testamentin saaja voi itse testamentata saamaansa omaisuutta tai lahjoittaa sitä eteenpäin, mutta testamentissa on myös määrätty siitä, että testamentin saajan kuoleman jälkeen omaisuus siirtyy jollekin kolmannelle taholle. Jos alaikäisen edunvalvoja päättäisi luopua testamentilla määrätystä omaisuudesta, olisi alaikäinen oikeutettu lakiosaan joka olisi 100 000 euroa, jolloin hänellä olisi täysi määräysvalta. Edunvalvojan on siis päätettävä alaikäisen puolesta siitä, kumpi vaihtoehdoista olisi alaikäiselle parhaaksi. Edunvalvojan tekemä päätös sitoo myös alaikäistä.⁶³

Testaattorin täytyy olla 18-vuotias, jotta voi testamentata koko omaisuutensa. Testamentin voi myös tehdä vähintään 15 vuotta täyttänyt, mutta silloin hän voi testamentata vain sellaista omaisuutta, jota hänellä on oikeus vallita. Tällaista omaisuutta on hänen omalla työllänsä ansaittu omaisuus.⁶⁴

---

⁵⁹ Aarnio & Kangas 2009, 404.

⁶⁰ Kangas 2012, 439.

⁶¹ Aarnio-Kangas 2010, 511.

⁶² Aarnio-Kangas 2008, 483.

⁶³ Tornberg & Kuuliala 2015, 504-506.

⁶⁴ PK 9:1

Testamentti on tehtävä kirjallisesti ja sen on oltava testaattorin allekirjoittama. Kahden es-teettömän ja samaan aikaan paikalle saapuneen todistajan on myös todistettava testamentti. Todistajien on todistettava testamentin olemassaolo ja oikeellisuus. Oikeellisuudella tarkoitetaan tässä merkityksessä testaattorin testamenttikelpoisuutta. Todistajat siis todistavat ni-menomaan sen, että testaattori on hyvissä ruumiin ja sielun voimissa, eli täydessä ymmärryk-sessä testamentin tekemisestä. Alaikäinen, joka on täyttänyt 15 vuotta, voi testamentata omalla työllään ansaitun omaisuuden.⁶⁵ Testaattorin ei tarvitse kertoa testamentin sisällöstä todistajille, mutta todistajien on oltava tietoisia siitä, että kyseessä on testamentti.⁶⁶

Testamentti voidaan tehdä sellaisen henkilön hyväksi, joka on elossa perittävän kuolinhetkel-lä tai saanut alkunsa ennen perittävän kuolinhetkeä ja syntynyt elävänä perittävän kuoleman jälkeen.⁶⁷ Jos testamentin saaja kuolee ennen testamentin toteutumista, kuuluu testamentin saajan osuus hänen kuolinpesäänsä, ellei testamentissa ole mainittu toisin. Tilanne, jossa tes-tamentin saajaksi nimetty kuolee ennen testaattoria, on testamenttia tulkitsemalla ratkaista-va se, testamentatun omaisuuden lopulta saa. Laissa on asetettu sijaantulo-olettama, jonka perusteella testamentin saajan jälkeläinen voi periä testamentissa määrätyn omaisuuden, mutta laki ei kuitenkaan ratkaise asiaa, vaan merkittävää on testamentin tulkinta.⁶⁸

Testamentteja on monenlaisia. Testamentit voidaan luokitella yleis- ja erityisjälkijäädök-siin.⁶⁹ Testamentit on myös ryhmitelty useampiportaisesti, jolloin on eritelty omistus-, hallin-ta- ja tuotto-oikeustestamentit toisistaan.⁷⁰

Yleistestamentista eli yleisjälkijäädöksestä on kyse silloin kun testaattori haluaa testamenta-ta koko omaisuutensa tai vain määräosan siitä. Yleistestamentista on kyse myös silloin, kun testaattori testamenttaa kaiken omaisuutensa, joka jää jäljelle sen jälkeen kun muille on an-nettu heille testamentissa määrätty esineet.⁷¹ Yleistestamentin saaja on myös kuolinpesän osakas, jonka vuoksi perilliset eivät voi ilman yleistestamentin saajan suostumusta määrätä omaisuudesta, joka kuuluu kuolinpesään.⁷²

---

⁶⁵ Aarnio & Kangas 2008, 281.

⁶⁶ PK 10:1

⁶⁷ PK 9:2

⁶⁸ Kangas 2012, 441.

⁶⁹ Koponen 2013, 15.

⁷⁰ Kangas 2012, 442.

⁷¹ Koponen 2013, 15.

⁷² Kangas 2012, 442.

Testaattori voi testamentilla määrätä testamentinsaajalle myös tietyn esineen, rahasumman tai esimerkiksi käyttöoikeuden. Tällöin kyse on erityisjälkisäädöksestä eli legaatista.⁷³ Legaatinsaaja ei ole kuolinpesän osakas.⁷⁴ Legaatinsaaja ei myöskään osallistu kuolinpesän hallintoon.⁷⁵

Testamentti voidaan luokitella myös sen perusteella, kuinka laaja tai pysyvä määräämisvalta testamentilla on annettu sen saajalle. Omistusoikeustestamentin saaja voi testamentata saamansa omaisuuden, jolloin hänen oikeudenomistajat perivät omaisuuden. Rajoitetusta omistusoikeustestamentista puhutaan silloin, kun testamentti on tehty siten, että siihen on määrätty ensisaajan kuoltua toissijainen saaja. Eli testamentin saaja ei voi testamentata saamansa omaisuutta tällöin omille oikeudenomistajilleen.⁷⁶ Käyttö- eli hallintaoikeustestamentin saajalla on oikeus ainoastaan hallita omaisuutta sekä nauttia omaisuuden tuomasta tuotoista ja tuloista. Esimerkiksi hallintaoikeustestamentin saajalla on ainoastaan oikeus hallita omaisuutta ja käyttää omaisuutta, jota hän saa siitä kohteesta johon hänellä on hallintaoikeus, mutta ei voi kuitenkaan myydä sitä. Tuotto-oikeustestamentilla testamentin saajalle annetaan oikeus ainoastaan tuoton nauttimisesta.⁷⁷

2.5 Perimyksen esteet

PK 15:1.1:n mukaan henkilö, joka on tahallisella rikoksella aiheuttanut perinnönjättäjän kuoleman, ei ole oikeutettu saamaan perintöä tai testamenttia tuomioistuimen päätöksellä. Tuomioistuin voi erillisestä vaatimuksesta julistaa henkilön, joka tahallaan hävittää tai salaa olemassa olevan testamentin, kokonaan tai osaksi menettämään perinnön. Koska alle 15 vuotta täyttäneellä ei ole rikosoikeudellista vastuuta, hän ei myöskään menetä perintöoikeuttaan tekemänsä rikoksen vuoksi.⁷⁸

Perittävä voi myös itse tehdä rintaperillisensä perinnöttömäksi, jos perillinen on syvästi loukannut perittävää tai tämän sukulaista tai ottolasta. Esimerkiksi tilanteessa, jossa rintaperillinen on elänyt kunniantonta ja epäsiiveellistä elämää ja tehnyt rikoksia.⁷⁹ Tuomioistuimella on valta päättää siitä, julistaako se perinnön saajan perinnöttömäksi vai ei, vaikka hän olisi lou-

---

⁷³ Koponen 2013, 15.

⁷⁴ Kangas 2012, 443.

⁷⁵ Koponen 2013, 15.

⁷⁶ Kangas 2012, 443.

⁷⁷ Aarnio & Kangas 2008, 53.

⁷⁸ RL 3:4

⁷⁹ Hyvärinen ym. 2004, 255.

kannut tai tehnyt rikoksen tahallisesti.⁸⁰ Tuomioistuin voi rajoittaa perintöoikeutta julistamalla perintöoikeuden menetetyksi kokonaan tai osittain.⁸¹ Perintö menee tässä tapauksessa sille, joka olisi ollut oikeutettuna perintöön, jos perintöoikeuden menettänyt perillinen olisi kuollut ennen perittävänsä kuolemaa.⁸²

Rintaperillisellä ja ottolapsella on aina oikeus lakiosaan. Lakiosa on puolet vainajan jäämistöstä, joka perillisellä on oikeus vaatia. Rintaperillisillä ja ottolapsilla on oikeus lakiosaan, vaikka perittävä olisi testamentannut koko omaisuutensa jollekin muulle. Lakiosa ei kuulu automaattisesti rintaperilliselle, vaan lakiosavaatimus täytyy esittää puolen vuoden kuluessa siitä kun testamentti on annettu rintaperilliselle tiedoksi.⁸³ Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana, vaatimuksen lakiosasta tekee häneen edunvalvojansa.⁸⁴ Rintaperillisen oikeutta lakiosaan tai lesken lakiin perustuvaa oikeutta hallita jäämistöä ei testamentilla voida poistaa tai loukata. Muiden henkilöiden oikeus perintöön voidaan kuitenkin poistaa tekemällä testamentti, mutta silloin kyseessä ei ole varsinaisesti perinnöttömäksi tekeminen.⁸⁵

Lesken oikeutta hallita jäämistöä ei voida myöskään poistaa tavallisella testamentilla.⁸⁶ Lesken oikeus hallita jäämistöä voidaan poistaa tuomioistuimen päätöksellä, jos hän on tahalliseksi rikoksella loukannut perittävänsä tai hänen läheisiään.⁸⁷ Leski voidaan tehdä perinnöttömäksi myös silloin, jos hän on elänyt kunniantonta ja epäsiiveellistä elämää.⁸⁸

Jotta rintaperillinen voidaan tehdä perinnöttömäksi, täytyy se mainita testamentissa. Testamentista on käytävä ilmi ne syyt, joiden takia henkilö tehdään perinnöttömäksi tehty perillinen menettää oikeutensa olla kuolinpesän osakkaana ja leski oikeutensa hallita jäämistöä. Testamentti tulee lainvoimaiseksi, mikäli sitä ei ole moitittu kuudenkuukauden kuluessa.⁸⁹

---

⁸⁰ Kangas 2012, 355.

⁸¹ Aarnio & Kangas 2010, 303.

⁸² PK 15:5

⁸³ Hyvärinen ym. 2004, 252.

⁸⁴ Tornberg & Kuuliala 2015, 505.

⁸⁵ Aarnio & Kangas 2010, 304.

⁸⁶ Kangas 2012, 355.

⁸⁷ PK 15:4.1

⁸⁸ Kangas 2012, 356.

⁸⁹ Kangas 2012, 356.

3 Alaikäinen rintaperillisenä

Jos alaikäinen jää edunvalvojan kuoleman johdosta ilman edunvalvojaa, täytyy sen henkilön kenen hallussa kuolinpesä on, tehdä ilmoitus asiasta holhousviranomaiselle eli maistraattiin.⁹⁰ Jos alaikäisen huoltajista toinen kuolee, toimii edunvalvojana silloin eloon jäänyt huoltaja.⁹¹

Seuraavissa luvuissa keskitytään siihen, kuka voi edustaa alaikäistä kuolinpesän osakasta ja toimii alaikäisen edunvalvojana sekä millaisia asioita edunvalvojan täytyy ottaa huomioon. Kerron myös siitä, kuka toimii edunvalvojan sijaisena, jos edunvalvoja ja alaikäinen on saman kuolinpesän osakkaana.

3.1 Edustaminen

Edustusvallalla tarkoitetaan edunvalvojalla olevaa valtaa päättää ja toteuttaa oikeustoimia alaikäisen puolesta ja nimissä niin, että alaikäinen on näihin oikeustoimiin sen jälkeen sidottuna. Edunvalvojan oikeus edustaa alaikäistä oikeustoimissa perustuu suoraan lakiin (HolhTL 29.1 §). Edunvalvojalla on oikeus edustaa alaikäistä oikeustoimissa, jotka koskevat hänen omaisuuttaan ja taloudellisia asioita. Edunvalvojan edustamiseen liittyvä valta perustuu tehtävään, joka edunvalvojalle on tehtävään määrätessä tuomioistuimen toimesta asetettu. Alaikäisen jäädessä ilman edunvalvojaa tämän kuoleman vuoksi, on tuomioistuimen tehtävä määrätä hänelle edunvalvoja, joka toimii hänen huoltajanaan. Tuomioistuin määrää edunvalvojan myös silloin, jos alaikäisen huoltajalle ei voida uskoa tehtävän hoitamista.⁹² Alaikäiselle edunvalvojaa voivat hakea maistraatti, sosiaalilautakunta, alaikäisen huoltaja tai läheinen.⁹³

Alaikäistä rintaperillistä edustaa hänen edunvalvojansa ja usein edunvalvojana toimii alaikäisen huoltaja. Alaikäisen edunvalvojaksi voidaan myös hakemuksesta määrätä tuomioistuimen päätöksellä joku muu kuin alaikäisen oma huoltaja,⁹⁴ jos esimerkiksi huoltaja on sairauden vuoksi estynyt hoitamaan edunvalvojan tehtävää tai jos huoltaja ja alaikäinen on osakkaana samassa kuolinpesässä.⁹⁵ Jos alaikäinen jää kokonaan ilman edunvalvojaa, määrätään hänelle silloin huoltaja tuomioistuimen päätöksellä. Edunvalvojan määräämistä haetaan hakemuksella. Tuomioistuimen ratkaistavana on myös tilanne, jossa alaikäisen huoltaja ei voi toimia hä-

---

⁹⁰ PK 18:3.2.

⁹¹ HolhTL 2:4.1.

⁹² Tornberg & Kuuliala 2015, 406, 69-70.

⁹³ Välimäki 2008, 58.

⁹⁴ HolhTL 2:4.1.

⁹⁵ Välimäki 2008, 58-59.

nen edunvalvojanaan.⁹⁶ Edunvalvojalla on kelpoisuus edustaa alaikäistä päämiestään hänen omaisuutta ja taloudellista asemaa koskevissa oikeustoimissa, jollei tuomioistuin ole erikseen määrännyt edunvalvojan tehtävistä.⁹⁷

Alaikäisen varoja hoidettaessa edunvalvojan tulee noudattaa holhoustoimilaissa määriteltyjä määräyksiä.⁹⁸ Näitä määräyksiä ovat mm. edunvalvojan velvollisuus pitää kirjaa alaikäisen varoista ja veloista sekä pitää kirjaa tilikauden tapahtumista. Edunvalvojan on toimitettava myös jäljennös perukirjasta kuukauden kuluttua perunkirjoituksesta.⁹⁹ Alaikäisen taloudellisia asioita koskevat päätökset eivät ole täysin lapsen huoltajien päätettävissä. Alaikäisen edunvalvojana toimivan tulee pitää huoli lapsen oikeuksista sekä edistää alaikäisen parasta. Edunvalvojan täytyy aina tehdä päätökset niin että ne ovat alaikäisen parhaaksi.¹⁰⁰

HTL 4.1 §:n nojalla lapsen huolto ja lapsen henkilökohtaisten asioiden hoitaminen kuuluu hänen huoltajalleen eikä edunvalvojalle. Alaikäisen huoltajat ovat samalla alaikäisen edunvalvojia, ellei tuomioistuin ole toisin määrännyt ja vapauttanut huoltajaa edunvalvojan tehtävistä. Jos edunvalvojaksi on määrätty joku muu kuin alaikäisen huoltaja, kuuluvat edunvalvojalle silloin taloudellisten asioiden hoitaminen ja huoltajalle alaikäisen henkilön muut henkilökohtaiset asiat.¹⁰¹

HolTL 29.1 §:n mukaan edunvalvojan tehtävänä on edustaa päämiehen, eli tässä tilanteessa alaikäisen, omaisuutta ja taloudellisia asioita koskevissa oikeustoimissa, riippuen siitä onko tuomioistuin toisin määrännyt tehtävää antaessaan tai jos laissa on toisin säädetty.¹⁰²

3.2 Holhousviranomainen

Holhoustoimessa olennaista on holhousviranomaisen eli maistraatin valvontatoiminta. Maistraatin tehtävänä on valvoa, että edunvalvojan toiminta on päämiehen edunmukaista sekä lain mukaista.¹⁰³ Valvonta kuuluu sille holhousviranomaiselle, jonka toimialueella edunvalvottava

---

⁹⁶ Tornberg & Kuuliala 2015, 70.

⁹⁷ HolTL 5:29

⁹⁸ Maistraatin ohje alaikäisen lapsen omaisuuden hoitamiseen 30.9.2015

⁹⁹ HolTL 5:48, 50.

¹⁰⁰ Maistraatin ohje alaikäisen lapsen omaisuuden hoitamiseen 30.9.2015

¹⁰¹ Välimäki 2008, 19.

¹⁰² Välimäki 2008, 79.

¹⁰³ Välimäki 2008, 117.

asuu edunvalvonnan aikana. Mikäli edunvalvottava ei asun Suomessa, valvonnan hoitaa sen paikkakunnan holhousviranomainen, missä edunvalvottava oleskelee Suomessa ollessaan.¹⁰⁴

Maistraatti valvoo erityisesti sitä, miten edunvalvoja hoitaa päämiehensä omaisuutta ja onko se päämiehen edun mukaista. Edunvalvojan on siis pidettävä kirjapitoa alaikäisen tilitapah- tumista sekä pidettävä tositteet tallessa maistraattia varten. Tämän vuoksi maistraatilla on oltava ajan tasalla oleva tieto edunvalvottavan varallisuudesta, kun edunvalvojan tehtävä alkaa.¹⁰⁵

Maistraatin tehtävänä on pitää holhousasioiden rekisteriä. Rekisterin perusteella voidaan antaa todistus esimerkiksi siitä, onko henkilö edunvalvonnassa ja onko hänen toimintakelpoi- suuttaan rajoitettu jollain tapaa.¹⁰⁶

3.3 Rekisteri holhousasioista

Holhousasioiden rekisteri on valtakunnallinen rekisteri ja sitä pitää holhousviranomaiset ja aluehallintovirasto.¹⁰⁷ Holhousasioiden rekisterin pitäminen hallinnollisesti on järjestetty si- ten, että väestörekisterikeskus vastaa sen toimivuudesta ja tietojen yhdenmukaisuudesta. Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on siirtää henkilötiedot holhousasioiden rekisteriin. Maist- raatin tehtävänä on huolehtia siitä, että tiedot ovat ajan tasalla ja paikkansa pitäviä.¹⁰⁸

Holhousasioiden rekisteriä pidetään kahdesta syystä. Rekisterin avulla voidaan valvoa edun- valvojan toimintaa. Rekisterin toisena tarkoituksena on oikeuksien turvaaminen kolmansien osapuolten osalta.¹⁰⁹ Holhousasioiden rekisteriä pidetään, jotta maistraatti voi valvoa edun- valvojien toimintaa ja että he toimivat laissa säädetyllä tavalla. Rekisteriin merkitään edun- valvojaa ja hänen päämiestään tai valtuutettua koskevat yhteystiedot ja tunnistetiedot. Re- kisteriin voidaan myös merkitä tiedot henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta, toimin- takelpoisuuden rajoittamisen sisällöstä, omaisuusluettelon sisältö, tiedot tileistä ja hoito- suunnitelmasta. Rekisteriin voidaan merkitä myös sellaisia tietoja, jotka ovat olennaisia edunvalvonnan kannalta, mutta tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja. Rekisterin päivitys on holhousviranomaisen vastuulla.¹¹⁰

---

¹⁰⁴ HolTL 6:46.1-2

¹⁰⁵ Välimäki 2008, 117-118.

¹⁰⁶ Maistraatin www-sivut, holhoustoimi, 2015.

¹⁰⁷ HolTL 7:64

¹⁰⁸ Välimäki 2008, 139.

¹⁰⁹ Tornberg & Kuuliala 2015, 366.

¹¹⁰ HolTL 7:64

Holhousasioiden rekisteriin merkittäviä tietoja ovat edunvalvojan ja päämiehen tunniste- ja yhteystiedot, edunvalvonnan ja edunvalvojan tehtävän alkamisajankohta, ajankohta jolloin edunvalvonta lakkaa, määräaikaisen edunvalvonnan päättymisajankohta, tehtävät, jotka edunvalvojalle kuuluu, tieto toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja tiedot sen sisällöstä, tiedot viranomaisesta, kuka on määrännyt edunvalvojan hoitamaan päämiehen asioita ja päi-
vämäärä siitä kun edunvalvonta on alkanut.¹¹¹

Holhousviranomaisella on päätösvalta siitä, luovutetaanko tietoja rekisteristä.¹¹² Holhousasioiden rekisteri on työväline maistraatille, jonka avulla se voi valvoa edunvalvojan toimintaa. Lisäksi rekisteri auttaa sellaista henkilöä, joka on tekemässä oikeustoimen edunvalvonnassa olevan henkilön kanssa. Rekisteristä saadaan tällöin tieto siitä, onko henkilö oikeustoimikelpoinen päättämään itse asioista.¹¹³

Alaikäisen edunvalvonta merkitään holhousasioiden rekisteriin silloin, kun edunvalvojana toimii joku muu henkilö kuin hänen vanhempansa. Alaikäisen edunvalvonta tulee merkitä holhousasioiden rekisteriin myös silloin kun alaikäinen on kuolinpesän osakkaana ja hänen osuutensa perinnöstä vähentämättä pesän tai vainajan velkoja ylittää 20 000 euroa.¹¹⁴

3.4 Alaikäisen pesän osakkaan edunvalvonta

Alaikäisen edunvalvojana toimii hänen lakimääräinen huoltajansa tai tuomioistuimen päätöksellä määrätty edunvalvoja.¹¹⁵ Jos lapsen vanhemmilla on yhteishuoltajuus, tulee heidän yhdessä toimia lapsen edunvalvojina, vaikka lapsi asuisikin vain toisen huoltajan luona.¹¹⁶

Jos kuolinpesän osakkaana on useampia alaikäisiä sisaruksia, voivat huoltajat silloin edustaa jokaista sillä edellytyksellä, etteivät sisarusten edut ole ristiriidassa keskenään. Alaikäiselle on määrättävä esteetön edunvalvoja, jos alaikäinen ja hänen huoltajansa ovat osakkaana samassa kuolinpesässä.¹¹⁷

---

¹¹¹ Välimäki 2008, 139.

¹¹² HolTL 7:64

¹¹³ Välimäki 2008, 140.

¹¹⁴ Tornberg & Kuuliala 2015, 371-372.

¹¹⁵ HTL 3:1

¹¹⁶ HolTL 5:30.1, HTL 5:1.

¹¹⁷ Aarnui & Kangas 2009, 403-404.

Jos alaikäisen edunvalvoja kuolee ja alaikäinen jää sen vuoksi ilman edunvalvojaa, on asiasta ilmoitettava holhousviranomaiselle eli maistraatille. Ilmoituksen holhousviranomaiselle tekee se henkilö, kenen hallussa kuolinpesä on.¹¹⁸ Holhousviranomaisen on tehtävä hakemus tuomioistuimelle edunvalvojan määräämisestä tarvittaessa. Tuomioistuimen tehtävänä on määrätä alaikäiselle uusi edunvalvoja.¹¹⁹

Tuomioistuimen lisäksi myös holhousviranomainen voi viran puolesta määrätä alaikäiselle edunvalvojan, jos alaikäinen ymmärtää tilanteen merkityksen ja pyytää jotain tiettyä henkilöä edunvalvojakseen.¹²⁰

3.4.1 Edunvalvonnan riskit

Edunvalvonnassa voi olla monenlaisia riskejä. Edunvalvojan on aina tehtävä päätökset niin, että ne ovat päämiehen edun mukaisia. Riskinä edunvalvonnassa voidaan pitää juuri sitä, ovatko edunvalvojan tekemät päätökset oikeasti päämiehen edun mukaisia. Esimerkiksi riskinä saattaa olla se, että kuolinpesän osakkaana olevien sisarusten edunvalvojana toimii sama henkilö. Tällöin on riski eturistiriitatilanteille, jossa edunvalvojan on ajateltava kummankin lapsen etua, jotka saattavat olla ristiriidassa keskenään, ja hoidettava edunvalvonta tehtävää sen mukaisesti.

Kun edunvalvoja edustaa ja käyttää puhevaltaa päämiehensä puolesta kuolinpesässä, on edunvalvojan aina tehtävä päätökset niin että ne olisivat päämiehen eduksi. Riskinä on, että edunvalvojan tekee huolimattomuudessaan vääränlaisen tulkinnan siitä mikä olisi alaikäiselle parhaaksi ja näin ollen päätös, jonka hän tekee, ei olekaan enää päämiehelle eduksi.

Ongelmatilanteita voi syntyä myös silloin kun alaikäisellä on kaksi edunvalvojaa. Vaikka alaikäisellä olisikin lakimääräinen edunvalvoja eli huoltaja, voidaan alaikäiselle määrätä tuomioistuimen päätöksellä toinen edunvalvoja hoitamaan alaikäisen perinnöksi saamaa omaisuutta. Tässä riskinä on se, että edunvalvojien tehtävät menevät keskenään sekaisin. On siis tärkeää, että omaisuutta hoitamaan määrätty edunvalvoja hoitaa vain omaisuutta ja lakimääräinen edunvalvoja hoitaa muut alaikäiseen liittyvät asiat. Esimerkkinä tapaus jossa käräjäoikeus oli määrännyt alaikäiselle edunvalvojan hoitamaan testamentilla saatua omaisuutta säilyttäen kuitenkin äidin toimia lakimääräisenä edunvalvojana ja muun edustamisen. Alaikäinen oli määrätty psykiatriseen pakkohoitoon, jonka hallinto-oikeus oli vahvistanut lakimääräisen edunvalvojan lisäksi myös sille edunvalvojalle, joka oli määrätty hoitamaan vain alaikäisen

---

¹¹⁸ PK 18:3.2

¹¹⁹ HolTL 2:7

¹²⁰ HolTL 2:12

testamentilla saamaa omaisuutta. Tässä ongelmana oli se, että olisiko omaisuutta hoitavalle edunvalvojalle tarvinnut ilmoittaa asiasta, koska edunvalvojan tehtävään kuului vain testamentilla saadun omaisuuden hoitaminen.¹²¹

Edunvalvonta kärsii, jos edunvalvoja jättää tekemättä hoitosuunnitelman tai laiminlyö tilin, luettelon, tositteen tai pyydetyn selvityksen antamisen. Tällöin edunvalvojalle voidaan antaa uhkasakko uhkasakkolain 14 §:n mukaisesti.¹²² Edunvalvoja on myös vahingonkorvausvelvollinen aiheuttamastaan vahingosta. Hänellä on velvollisuus korvata päämiehelle aiheutunut haitta, joka on sattunut tehtävää hoidettaessa joko tahallisesti tai huolimattomuudesta johtuen. Edunvalvoja on velvollinen korvaamaan sattuneet vahingot riippumatta siitä, ovatko ne henkilö- vai esinevahinkoja.¹²³

3.4.2 Edunvalvojan kelpoisuudet

HolTL 2:5 §:n mukaan edunvalvojaksi voidaan valita sellainen täysivaltainen henkilö, joka antaa siihen suostumuksensa. Edunvalvojaa valittaessa on otettava huomioon hänen aikaisempi kokemus ja kyky suoriutua tehtävästä.

Tehtävään objektiivisesti sopimaton on sellainen täysivaltainen henkilö, joka on vajaavaltainen ikänsä puolesta. Henkilö, joka on liiketoimintakiellossa, on myös objektiivisesti sopimaton hoitamaan tehtävää edunvalvojana. Myöskään henkilö, joka on asetettu konkurssiin, ei voi toimia edunvalvojan tehtävässä, jossa tehtävänä on hoitaa toisen henkilön omaisuutta.¹²⁴

Subjektiivisesta sopimattomuudesta tehtävään puhutaan silloin kun omaisuutta hoitamaan määrätyn henkilön ja edunvalvottavan henkilön välinen suhde on sellainen, että se estää tehtävän hoitamista. Tällainen tilanne voi syntyä kun omaisuutta hoitamaan on määrätty sellainen henkilö, jonka toimintakelpoisuutta on rajoitettu jollain tapaa.¹²⁵

3.4.3 Edunvalvojan tehtävät

HolTL 29 §:n mukaan edunvalvojan tehtävänä on edustaa päämiestä eli tässä tapauksessa alaikäistä kuolinpesän osakasta. Edunvalvojan tehtävänä on hoitaa alaikäisen omaisuutta ja taloudellisia asioita ja tehdä päämiehensä puolesta tarvittavia oikeustoimia, ellei tuomioistuim

---

¹²¹ Tornberg & Kuuliala 2015, 529-530.

¹²² Tornberg & Kuuliala 2015, 671.

¹²³ Välimäki 2008, 133.

¹²⁴ Aarnio & Kangas 2008, 257.

¹²⁵ Aarnio & Kangas 2008, 257.

ole toisin määrännyt tai laissa ole toisin säädetty. Periaatteessa päämiehen varallisuus kokonaisuudessaan on edunvalvojan määräysvallassa ja näin ollen vain edunvalvojalla on oikeus päättää varallisuuteen liittyvistä asioista.¹²⁶

Edunvalvojan täytyy hoitaa päämiehensä omaisuutta päämieskeskeisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että edunvalvojan on pidettävä huolta päämiehensä omaisuudesta niin, että omaisuus ja sen mahdollinen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja niin että päämiehen henkilökohtaiset tarpeet tulisi hoidettua. Olennaista siis on se, että omaisuudesta saatavat hyödyt käytetään päämiehen hyväksi, eikä esimerkiksi jonkun sukulaisen hyväksi.¹²⁷

Edunvalvojan päätöksiin ei kuulu päämiehen puolesta antaa suostumusta esimerkiksi avioliittoon, lapseksiottamiseen, tunnustaa isyyttä, hyväksyä isyyden tunnustusta, tehdä testamenttia tai peruuttaa sitä tai edustaa päämiestä missään muussakaan asiassa joka liittyy päämiehen henkilökohtaiseen elämään. Edunvalvojan tehtävänä on ainoastaan huolehtia päämiehen omaisuudesta ja taloudellisista asioista.¹²⁸

Edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehen puolesta luopua perinnöstä tai luovuttaa päämiehen perintöosuutta tai tehdä sopimusta kuolinpesän yhteishallinnosta. Jos alaikäinen pesänosakas on täyttänyt 15 vuotta, täytyy holhousviranomaisen kuunnella myös hänen mielipidettään edunvalvojan mielipiteen lisäksi.¹²⁹ Ainoastaan edunvalvojalla on oikeus hakea lupaa siihen, saako hän päättää päämiehensä puolesta perinnöstä luopumisesta, perinnön luovuttamisesta tai tehdä sopimusta kuolinpesän yhteishallinnosta. Alaikäisellä itsellään ei ole oikeutta hakea edellä mainittuihin oikeustoimiin lupaa holhousviranomaiselta. Jos edunvalvojaksi on määrätty edunvalvojan sijainen, ei varsinaisella edunvalvojalla ole siinä tapauksessa oikeutta hakea tätä lupaa holhousviranomaiselta.¹³⁰ Holhousviranomaisen on myönnettävä lupa silloin, jos sen katsotaan olevan sellainen oikeustoimi tai toimipide, joka on päämiehen edun mukainen. Jos tätä edellä mainittua lupaa holhousviranomaiselta ei ole haettu ennen oikeustoimen tekemistä, voidaan lupaa hakea senkin jälkeen kun oikeustoimi on jo tehty.¹³¹

---

¹²⁶ Välimäki 2008, 67.

¹²⁷ Välimäki 2008, 73.

¹²⁸ Kangas 2012, 175.

¹²⁹ HolTL 5:34

¹³⁰ Välimäki 2008, 106-107.

¹³¹ Välimäki 2008, 106,114.

Edunvalvojaa määrättäessä maistraatti tai kärjäoikeus on päätöksessään määritellyt edunvalvojalle kuuluvat tehtävät ja tilanteet, joissa edunvalvoja voi puuttua päämiehensä taloudelliseen itsemääräämisoikeuteen.¹³²

Edunvalvonnan alkaessa edunvalvojan on laadittava omaisuusluettelo päämiehensä omaisuudesta. Omaisuusluettelo on perusta omaisuuden hoidolle ja edunvalvonnan valvomiselle.¹³³ HolTL 48 §:n mukaan edunvalvojan on annettava kolmen kuukauden kuluttua edunvalvonnan alkamisesta holhousviranomaiselle luettelo niistä varoista, jotka ovat edunvalvojan hoidettavana. Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana, on edunvalvojan toimitettava jäljennös perukirjasta holhousviranomaiselle kuukauden kuluttua siitä kun perunkirjoitus on pidetty.¹³⁴

Omaisuuden hoitoon määrättyllä edunvalvojalla on velvollisuus pitää kirjaa päämiehensä varoista ja veloista. Edunvalvojan on annettava vuosittain vuositili päämiehen omaisuudesta holhousviranomaiselle. Edunvalvojan tulee pitää huolellisesti myös kirjaa päämiehensä tilikauden tapahtumista.¹³⁵ Edunvalvojan tulee antaa vuositili kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun tilikausi on päättynyt. Tilikauden ei ole välttämättä oltava kalenterivuoden mittainen, vaan ne voi olla muu vuoden pituinen ajanjakso.¹³⁶

Alaikäisen perinnöksi saaman omaisuuden arvon ollessa yli 20 000 euroa, ilman että siitä ei ole vähennetty velkoja, tulee edunvalvonta merkitä holhousasioiden rekisteriin. Mikäli edunvalvojalla on hoidettavanaan alaikäisen omaisuutta yli 20 000 euroa, tulee edunvalvonta myös tällöin merkitä holhousasioiden rekisteriin.¹³⁷ HE 203/2010 esitettiin, että 15 000 euron raja nostettaisiin 20 000 euron rajaan, koska tilastojen mukaan suurella osalla alaikäisistä omaisuuden arvo ylitti vähimmäismäärän 15 000 euroa, jolloin se piti merkitä holhousasioiden rekisteriin. Tässä hallituksen esityksessä Eduskunnalle esitettiin laeiksi holhoustoimesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta.

3.4.4 Testamentilla määrättävä erityinen edunvalvoja

Testamentissa tai lahjakirjassa voidaan määrätä siitä kuka hoitaa alaikäisen perintönä saamaa omaisuutta tai testamentilla saatua omaisuutta, mutta tuomioistuin päättää siitä kenet edunvalvojaksi määrätään. Testamentilla määrätyn edunvalvojan toiminta pitää olla päämiehen

---

¹³² Tornberg & Kuuliala 2015, 393.

¹³³ Tomberg & Kuuliala 2015, 445.

¹³⁴ HolTL 6:48.2

¹³⁵ HolTL 6:50.1

¹³⁶ HolTL 6:53

¹³⁷ Tomberg & Kuuliala 2015, 452.

edun mukaista.¹³⁸ Jos määräys edunvalvojasta on annettu testamentissa, se ei syrjäytä heti alaikäisen lakimääräistä edunvalvojaa omaisuuden hoidosta testaattorin kuoltua. Tähän on syynä se, että testamentilla annettua määräystä noudatetaan ainoastaan silloin, jos se katsotaan olevan testamentin saajalle edun mukaista ja kannattavaa.¹³⁹ Erityisen edunvalvojan määräämistä voidaan tarvita esimerkiksi silloin, jos perittävä määrää testamentilla omaisuutta lapselle, joka ei ole vielä syntynyt. Erityisen edunvalvojan määrääminen tässä tapauksessa on järkevää, sillä testamentin saajan oikeutta on muuten mahdoton turvata.¹⁴⁰

Käytännössä erityisen edunvalvojan tarve tulee esille silloin kun lahjakirjassa tai testamentissa on määrätty siitä, että saajalle tuleva omaisuus on uskottava muun henkilön kuin saajan oman edunvalvojan hoidettavaksi. Tällaisia määräyksiä tehdään usein esimerkiksi silloin kun lapsen vanhemmat ovat eronneet ja heillä on yhteishuoltajuus ja toinen vanhemmista sairastuu vakavasti eikä näin ollen kykene hoitamaan edunvalvojant tehtäväänsä. Toinen yhteishuoltajista saattaa myös olla esimerkiksi päihderiippuvainen tai muuten kykenemätön hoitamaan edunvalvontatehtäväänsä, jolloin erityisen edunvalvojan määrääminen saattaa olla tarpeellista.¹⁴¹

Testamentilla määrätystä edunvalvojasta on mainittava testamentin tekijän jälkeen tehtävässä perukirjassa. Edunvalvojan toimivalta päättyy testamentissa määrättyissä tehtävissä vasta silloin kun testamentissa nimetty henkilö on tuomioistuimen päätöksellä määrätty edunvalvojaksi.¹⁴² Testamentissa nimetyn henkilön täytyy täyttää edellytykset toimia edunvalvojana ja hänen täytyy antaa siihen myös suostumuksensa. Vuonna 2011 tuomioistuimet antoivat erityisistä edunvalvojista määräyksiä 13 kappaletta.¹⁴³

Testamentilla määrätty erityinen edunvalvoja ei täytä kelpoisuutta tehtävään, jos päämiehen vastapuolena on edunvalvoja itse. Tällaisessa tapauksessa edunvalvoja ei voi koskaan edustaa päämiestään.¹⁴⁴

Vaasan HO 26.11.2003, S 02/1178: Lasten äiti oli kuollut 18.12.2001. Hän oli testamentissaan, joka oli tehty 15.1.2001 määrännyt, että hänen kahden alaikäisen poikansa edunvalvojaksi määrättäisiin hänen veljensä huolehtimaan sii-

---

¹³⁸ HolTL 2:10.4

¹³⁹ Aarnio & Kangas 2008, 255.

¹⁴⁰ Kangas 2012, 166.

¹⁴¹ Kangas 2012, 166.

¹⁴² Aarnio & Kangas 2008, 256-257.

¹⁴³ Kangas 2012, 167.

¹⁴⁴ Aarnio & Kangas 2008, 258.

tä omaisuudesta, jonka lapset saavat äidiltään perinnöksi. Lasten äiti halusi määrätä veljensä lastensa edunvalvojaksi, koska ei luottanut lasten isän kykyyn hoitamaan heidän asioitaan. Lasten isä ei ollut kykeneväinen hoitamaan omia raha-asioitaan, koska lasten äiti oli ollut takaajana hänen lainoissaan ja oli joutunut maksamaan ne hänen puolestansa pois, koska oli takaajana. Lasten äidin veli antoi suostumuksensa toimia lasten edunvalvojana. Lasten äidin veljen perusteluiden mukaan lasten isä ei voisi hoitaa lastensa perinnöksi saamaa omaisuutta, koska isä ei ole pystynyt hoitamaan omia taloudellisia asioitaan kunnolla.

Tilanne muuttui riitaiseksi, koska lasten isä ei hyväksynyt sitä, lasten äidin veli määrättäisiin edunvalvojaksi hoitamaan lasten omaisuuteen liittyviä asioita. Isän perusteluna oli se, etteivät he tule toimeen lasten äidin veljen kanssa. Isä toivoikin, että edunvalvojaksi määrättäisiin yleinen edunvalvoja.

Käräjäoikeus kuitenkin määräsi lasten äidin veljen toimimaan heidän edunvalvojanaan siihen asti kunnes nuorempi pojista täyttää 20 vuotta. Isä valitti käräjäoikeuden päätöksestä hovioikeuteen, koska hänen mielipidettään ei ollut kuunneltu ja hänen mielestään lasten äidin veli ei ollut sopiva hoitamaan tehtävää. Hovioikeus kuitenkin hylkäsi valituksen, eikä näin ollen muuttanut päätöstään.

3.4.5 Edunvalvojan sijainen

Maistraatilla on oikeus HolTL 12.3 §:n mukaan määrätä edunvalvojalle sijainen, jos varsinainen edunvalvoja ei pysty hoitamaan tehtävää sairauden, esteellisyyden tai muun tilapäisen syyn takia.¹⁴⁵ Maistraatilla on toimivalta viran puolesta määrätä edunvalvojan sijainen, jos edunvalvojana toiminut henkilö on itse hakemuksella pyytänyt edunvalvojan sijaisen määräämistä.¹⁴⁶ Edunvalvojan sijainen voidaan määrätä myös hoitamaan vain jotakin tiettyä asiaa, jota edunvalvoja itse on esteellinen hoitamaan.¹⁴⁷

Edunvalvoja ei voi edustaa alaikäistä silloin, jos vastapuolena on edunvalvoja itse, edunvalvojan lapsi, puoliso tai muu sukulainen. Tällöin voidaan määrätä edunvalvojan sijainen hoita-

---

¹⁴⁵ Tomberg & Kuuliala 2015, 78.

¹⁴⁶ Välimäki 2008, 54.

¹⁴⁷ Tomberg & Kuuliala 2015, 78.

maan alaikäisen asioita.¹⁴⁸ Yleensä tuomioistuin määrää edunvalvojan sijaisen, mutta aikaisemmin mainitusta syystä myös maistraatti voi määrätä edunvalvojan sijaisen.¹⁴⁹

Jos edunvalvoja on pysyvästi estynyt hoitamaan edunvalvojan tehtävää, täytyy hänet vapauttaa tehtävästään. Mikäli päämiehellä on kuitenkin tarve vielä edunvalvojalle, tulee hänelle määrätä edunvalvojan tilalle uusi edunvalvoja. kysymys on tilapäisestä esteestä silloin, jos edunvalvojan huomataan olevan esteellinen hoitamaan jotain tiettyä asiaa, esimerkiksi päämiehen omaisuutta ja taloudellisia asioita.¹⁵⁰

Maistraatilla on toimivalta määrätä edunvalvojan sijainen myös silloin, jos on perusteltu syy sille että lapsen huoltaja ei voi puolueettomasti valvoa lapsen etua jossain asiassa ja edunvalvojan sijaisen määrääminen olisi lapselle etu, jotta asia tulisi hoidettua lapsen edun mukaisesti.¹⁵¹

3.5 Lapseneläke

Lapseneläke on osa perhe-eläkkeeseen kuuluvaa eläkettä, jota alaikäisen lapsen on mahdollista saada hänen huoltajansa kuoltua. Lapsen saama perhe-eläke perustuu lapsen kuolleen vanhemman saamaan työeläkkeeseen ja Kelasta saatavaan eläkkeeseen. Perhe-eläkkeen tarkoituksena on turvata lesken ja lasten toimeentulo, kun toinen huoltajista kuolee. Lapseneläkettä haetaan hakemuksella kuolleen vanhemman työeläkelaitoksesta sekä Kelasta. Lapseneläkettä voi saada myös äitipuolen tai isäpuolen kuoltua sekä kasvatusisän tai -äidin kuoltua. Lapseneläkettä maksetaan siihen asti kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Mikäli lapsi opiskelee päätoimisesti, on hänellä mahdollisuus saada Kelan maksamaa lapseneläkettä siihen asti, kunnes hän täyttää 21 vuotta.

Lapseneläkettä ei makseta automaattisesti, vaan sitä pitää hakea erikseen.¹⁵² Alle 15-vuotiaan lapsen lapseneläkettä hakee hänen edunvalvojansa. Lapsi voi hakea itse lapseneläkettä huoltajan tai edunvalvojan suostumuksella, mikäli lapsi on täyttänyt 15 vuotta.¹⁵³ Lapseneläkettä voi hakea vanhemman kuolemaa seuraavan kuun alusta. Lapseneläkkeen takautuva haku-aika on kuusi kuukautta. Lapseneläkkeen perusmäärä on 60,41e/kk. Jos lapsen molemmat vanhemmat ovat kuolleet, on lapseneläkkeen suuruus 120e/kk. Alaikäisen lapseneläke

---

¹⁴⁸ HolTL 5:31

¹⁴⁹ Tomberg & Kuuliala 2015, 78.

¹⁵⁰ Tomberg & Kuuliala 2015, 79.

¹⁵¹ Tomberg & Kuuliala 2015, 80.

¹⁵² Kela [www-sivut](#), Lapseneläke 2015. & Ilmarinen [www-sivut](#), Lapseneläke 2015.

¹⁵³ Työeläkelakipalvelu [www-sivut](#), Lapseneläke 2015.

maksetaan leskelle tai muulle henkilölle, joka toimii lapsen huoltajana.¹⁵⁴ Jokaisesta lapsesta on täytettävä erikseen oma hakemus lapseneläkkeestä.¹⁵⁵

4 Kuolinpesän hallinto

Kuolinpesä syntyy, kun perittävä kuolee. Perittävän kuoltua käynnistyy kuolinpesän väliaikainen hallinto, jonka jälkeen tulee kuolinpesän osakkaitten yhteishallinto.¹⁵⁶ Ennen kuin varsinainen kuolinpesän hallinto voi käynnistyä, on kuolinpesä väliaikaisessa hallinnossa. Väliaikaisen hallinnon tarkoituksena on säilyttää omaisuus varsinaista kuolinpesän hallintoa varten. Kuolinpesän hallinto voi olla osakkaiden yhteishallintoa, lesken oikeutta hallita jäämistöä jakamattomana, yhteishallintoa joka perustuu sopimukseen tai pesänselvittäjän ja testamentin toimeenpanijan hallintoa.¹⁵⁷ Kuolinpesän yhteishallinnon edellytyksenä on että päätökset, jotka tehdään ovat laillisessa järjestyksessä.¹⁵⁸ Perittävän kuoleman ja perinnönjaon välisenä aikana kuolinpesä selvitetään niin, että se voidaan jakaa. Jokaisella kuolinpesän osakkaalla on oikeus osallistua kuolinpesän hallintoon, joka päättyy kun perinnönjako on suoritettu.¹⁵⁹ Kun perittävältä on jäänyt kaksi tai useampi oikeudenomistaja, ovat he silloin yhdessä oikeutettuja ja perittävältä jääneeseen jäämistöön ja tällöin syntyy yhteishallintosuhde.¹⁶⁰

Kuolinpesän yhteishallinnon edellytyksenä on se, että päätökset jotka tehdään, ovat laillisessa järjestyksessä. Omaisuutta koskevaan päätöksentekoon voi rajoittamattomassa laajuudessa osallistua ainoastaan 18 vuotta täyttänyt henkilö.¹⁶¹ Alaikäisen kuolinpesän osakkuuteen liittyviä asioita hoitaa hänen edunvalvojansa yksin, koska alle 18-vuotias on vajaavaltainen eikä voi näin ollen päättää omaisuutta koskevista asioista.¹⁶²

Kuolinpesän jakamisen lisäksi osakkailla on mahdollisuus tehdä sopimus myös siitä, että kuolinpesä jää jakamattomaksi yhteisen edun vuoksi. Tällä tarkoitetaan sopimusta siitä, että kuolinpesä jää osakkaiden yhteishallintoon. Sopimus voidaan tehdä toistaiseksi voimassa olevaksi tai määräajaksi. Edunvalvojalla on myös oikeus tehdä tällainen sopimus päämiehensä puoles-

---

¹⁵⁴ Kela www-sivut, Lapseneläke 2015. & Ilmarinen www-sivut, Lapseneläke 2015.

¹⁵⁵ Työeläkelakipalvelu www-sivut, Lapseneläke 2015.

¹⁵⁶ Kangas 2006, 334.

¹⁵⁷ Aarnio & Kangas 2010, 327.

¹⁵⁸ Aarnio & Kangas 2009, 403.

¹⁵⁹ Aarnio & Kangas 2010, 329.

¹⁶⁰ Aarnio & Kangas 2009, 372.

¹⁶¹ Aarnio & Kangas 2009, 403.

¹⁶² Tornberg & Kuuliala 2015, 496.

ta. Edunvalvojan on haettava maistraatilta lupa, jos hän aikoo tehdä päämiehensä puolesta sopimuksen yhteishallinnosta.¹⁶³

4.1 Perunkirjoitus

Kuolinpesän hallinto alkaa perunkirjoituksesta. PK 20:1 mukaan perunkirjoitus täytyy tehdä kaikkien sellaisten henkilöiden jälkeen, jotka ovat asuneet vakituisesti Suomessa ennen kuolemaansa. Tästä ei ole olemassa poikkeuksia, vaan kaikkien Suomessa asuneiden kuoleman jälkeen on toimitettava perunkirjoitus.¹⁶⁴ Pääsääntöisesti perunkirjoituksen toimittamisvelvollisuus on sillä pesän osakkaalla, jonka hoidossa pesän jäämistö on.¹⁶⁵ Tässä tapauksessa pesän jäämistön hoidolla tarkoitetaan sitä, että omaisuus on konkreettisesti osakkaan hallussa. Esimerkiksi leski asuu heidän yhteisessä asunnossaan.¹⁶⁶ Joissain tapauksissa kuolinpesää on määrätty pesänselvittäjän hoidettavaksi.¹⁶⁷ Tällöin perunkirjoituksen toimittamisvelvollisuus jää pesänselvittäjälle.¹⁶⁸ Kuolinpesän osakkaita ovat perilliset, yleistestamentin saaneet ja eloon jäänyt puoliso siihen asti kunnes jäämistöositus on tehty. Jos aviopuolisoilla on ollut avioehto, ei leskellä ole välttämättä velvollisuutta toimittaa perunkirjoitusta, ellei hän ole esimerkiksi yleistestamentin saajana.¹⁶⁹ Perunkirjoitus on pesänselvityksen olennainen osa, koska pesänselvitys alkaa perunkirjoituksesta.¹⁷⁰

Perunkirjoitus on niin sanottu tilinpäätös, joka pitää sisällään perittävän taloudellisen taseen yhteenvedon.¹⁷¹ Perunkirjoituksen tarkoituksena on selvittää ketkä ovat pesän osakkaita ja selvittää kuolinpesän velat ja varat vainajan kuolinhetkellä.¹⁷² Perunkirjoitus on yksi osa kuolinpesän yhteishallintoa.¹⁷³ Perunkirjoitus ei ole riippuvainen jäämistön suuruudesta, koska jokaisen henkilön kuoleman jälkeen on toimitettava perunkirjoitus. Perunkirjasta on apua pesänselvityksessä ja perinnönjaossa. Perunkirjoitus on tehtävä, vaikka vainajalla ei olisi ollut lainkaan omaisuutta. Silloin on laadittava asiakirja, jossa mainitaan, ettei vainajalle ole jää-

---

¹⁶³ Tornberg & Kuuliala 2015, 497.

¹⁶⁴ Aarnio & Kanga 2009, 32.

¹⁶⁵ Kangas 2012, 361.

¹⁶⁶ Aarnio & Kangas 2010, 313.

¹⁶⁷ Aarnio & Kangas 2010, 313.

¹⁶⁸ Aarnio-Kangas 2010, 313.

¹⁶⁹ Koponen 2013, 33.

¹⁷⁰ Tornberg & Kuuliala 2015, 486.

¹⁷¹ Kangas 2012, 360.

¹⁷² Koponen 2013, 32.

¹⁷³ Tornberg & Kuuliala 2015, 486.

nyt omaisuutta lainkaan.¹⁷⁴ Perukirja on myös perintöverotuksen perustana, sen avulla selvitetään kuinka paljon perintöveroa on maksettava.¹⁷⁵ Perunkirjoitus on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa perinnön jättäjän kuolemasta.¹⁷⁶ Perunkirjoituksen laiminlyönti ja sen tekemättä jättäminen voi aiheuttaa osakkaille velkavastuun, mikäli vainajalla on ollut velkoja.¹⁷⁷ Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana hänelle määrätään edunvalvoja tai tämän sijainen jo perunkirjoitusvaiheessa. Perukirja on perusta myöhemmin suoritettavalle jaolle ja on tärkeää, että alaikäisen edustamisesta huolehditaan jo tässä vaiheessa asianmukaisella tavalla.¹⁷⁸

Perukirjalla on suuri merkitys edunvalvonnan valvonnassa maistraatille. Kun alaikäinen on kuolinpesän osakkaana, edunvalvojan on toimitettava kuukauden kuluttua perunkirjoituksesta jäljennös perukirjasta holhousviranomaiselle. Perukirjan jäljennös on toimitettava sen vuoksi, että alaikäisen omaisuusluettelo voidaan päivittää ajan tasalle.¹⁷⁹

Perukirja on muodoltaan juridinen asiakirja ja se muodostuu kolmesta eri osiosta. Perukirjan ensimmäinen osa on johdanto. Johdanto pitää sisällään toimituksen ajan, paikan, vainajan tiedot, uskottujen miesten tiedot, osakkaiden tiedot ja asiakirjat, jotka ovat toimitettuna ennen perunkirjoitusta.¹⁸⁰ Perukirjaan on myös merkittävä perunkirjoituksessa paikalla olleet henkilöt.¹⁸¹ Perukirjan niin sanottu varsinainen sisältö koostuu ilmoittajan antamista tiedoista varallisuudesta. Kolmas osio muodostuu uskottujen miesten vakuutuksesta, että varallisuus joka on ilmoitettu, on arvioitu oikein.¹⁸² PK 20:4 Velkojen ja varallisuuden saldojen täytyy olla kuolin päivältä. Jos leski on jäänyt vainajan jälkeen eloon, täytyy hänenkin veloista varallisuudestaan olla saldot vainajan kuolinpäivältä mahdollista ositusta varten.

Perukirjaan täytyy aina merkitä toimitusaika, toimituspaikka ja tiedot henkilöistä, jotka ovat perunkirjoituksen pitäneet. Näiden tietojen jälkeen perukirjaan merkitään perittävästä kaikki tiedot, perittävän pesän osakkaiden tiedot ja lesken tiedot.¹⁸³ PK 20:4 Perukirjassa on myös ilmoitettava mahdollinen ennakkoperintö tai muu pesän ulkopuolinen varallisuus, joka on kui-

---

¹⁷⁴ Koponen 2013, 32.

¹⁷⁵ Koponen 2013, 32.

¹⁷⁶ Aarnio-Kangas 2010, 311.

¹⁷⁷ Koponen 2013, 32.

¹⁷⁸ Tornberg & Kuuliala 2015, 486.

¹⁷⁹ Tornberg & Kuuliala 2015, 490.

¹⁸⁰ Aarnio-Kangas 2009, 287.

¹⁸¹ Aarnio-Kangas 2010, 316.

¹⁸² Aarnio-Kangas 2009, 287.

¹⁸³ Aarnio & Kangas 2009, 288.

tenkin otettava huomioon perillisen lakiosan suuruuden määrittelyssä. Perukirjaan merkitään perittävän viimeisin kotipaikkakunta. Jos perittäväällä ei ole ollut vakituista asuinpaikkaa kolmena viimeisenä elinvuotenaan, ilmoitetaan silloin se kotipaikkakunnaksi, jossa hän on enemmän oleskellut kuolinhetkellään.¹⁸⁴

Jos vainaja ei ollut avioliitossa kuollessaan, merkitään perukirjaan ainoastaan hänen varansa ja velkansa. Jos vainaja oli avioliitossa kuollessaan, merkitään perukirjaan myös hänen puolisonsa varat ja velat. Perukirjaan on merkittävä puolisoitten omaisuus, vaikkei heillä olisi ollut avio-oikeutta toistensa omaisuuteen.¹⁸⁵ Perukirjaan merkittävät vainajan velat merkitään omaisuuden vähennyksinä. Tähän edellytyksenä on se että velka on muodostunut ennen vainajan kuolemaa ja velka on hänen omaa velkaansa eikä kenenkään muun ulkopuolisen henkilön.¹⁸⁶

Perukirjaan on liitettävä sukuselvitys vainajasta sekä hänen oikeudenomistajistaan. Sukuselvitysten hankkiminen kuuluu perunkirjoituksen toimittajalle. Perukirjassa täytyy olla siis liitteenä ote väestötietorekisteristä tai kirkonkirjasta. Näitä kutsutaan sukuselvitysvirkatodistuksiksi. Virkatodistus, jossa on selvitettyä perittävän suku, voidaan koota myös itse, mutta helpoin tapa se on tilata maistraatista.¹⁸⁷ Virkatodistus on liitettävä perukirjaan, jotta voidaan todeta ovatko kaikki vainajan oikeudenomistajat olleet elossa hänen kuolinhetkellään. Jos joku heistä on kuollut, selviää virkatodistuksesta kuka on kuolleen perillisen oikeudenomistaja.¹⁸⁸

Toissijaissaaajia koskevat tiedot on myös ilmoitettava perukirjassa. Johdanto-osion jälkeen, jossa on ilmoitettu osakkaiden tiedot, ilmoitetaan erillisen otsikon alla toissijaiset omaisuuden saajat. Tämä erillinen merkintä toissijaisista omaisuuden saajista tehdään sen vuoksi että he ovat ensisaajan kuolinpesän osakkaita.¹⁸⁹

Perukirjan laatijaksi valitaan kaksi uskottua miestä. Pesän osakkaat ovat vastuussa siitä että perunkirjoitus toimitetaan ja että perukirjan laatimiseen valitaan kaksi uskottua miestä. Osakkaiden on myös määrättävä perunkirjoituksen ajasta ja paikasta. Uskotuilla miehiltä ei vaadita erityistä pätevyyttä perukirjan laatimiseen, mutta heidän tulisi olla täysi-ikäisiä ja

---

¹⁸⁴ Aarnio & Kangas 2009, 288.

¹⁸⁵ Aarnio & Kangas 2010, 317-318.

¹⁸⁶ Aarnio & Kangas 2010, 317.

¹⁸⁷ Aarnio & Kangas 2009, 288.

¹⁸⁸ Aarnio & Kangas 2009, 295.

¹⁸⁹ Aarnio & Kangas 2009, 295-296.

osakkaiden kannalta paras olisi, että uskotuiksi miehiksi valittaisiin puolueettomat henkilöt.¹⁹⁰ Uskottujen miesten tulee pitää huoli siitä, että vainajan asunto ja siellä ollut irtaimisto tulee arvostetuksi oikealla ja asianmukaisella tavalla.¹⁹¹

Perunkirjoitustilaisuuteen on kutsuttava alaikäinen, hänen edunvalvojansa, riippumatta siitä onko alaikäisen toimintakelpoisuutta rajoitettu vai ei. Perunkirjoitustilaisuuteen on kutsuttava myös muut kuolinpesän osakkaat. Alaikäisen edunvalvojana toimii hänen huoltajansa. Mikäli kuolinpesässä on useampi alaikäinen, on mahdollista, että sama edunvalvoja hoitaa heidän asioitaan. Edunvalvojan täytyy kuitenkin olla tarkkana siinä, ettei synny ristiriitaisia tilanteita. Alaikäinen tarvitsee edunvalvojaa jo perunkirjoitusvaiheessa, koska edunvalvojan tehtävänä on valvoa alaikäisen etua perunkirjoituksessa sekä perukirjan sisällöllisessä toteutumisessa.¹⁹²

Perunkirjoitus on toimitettava loppuun kolmen kuukauden kuluttua perittävän kuolemasta. Perunkirjoituksen jälkeen perukirja on toimitettava kolmen kuukauden kuluttua verotoimistoon, jotta perintöverotus voidaan toimittaa. Pääsäännön mukaan perukirja toimitetaan sen paikkakunnan verotoimistoon, jossa perittävä on kuollessaan asunut, mutta perukirjan voi toimittaa myös muunkin paikkakunnan verotoimistoon.¹⁹³

Täydennys- tai oikaisuperukirja on laadittava niissä tapauksissa, jos perunkirjoituksen jälkeen ilmenee joitakin sellaisia varoja tai velkoja, joita ei ole perunkirjoituksessa huomioitu.¹⁹⁴ Oikaisu on suoritettava yhden kuukauden kuluessa siitä, kun täydennystä on vaadittu perukirjaan.¹⁹⁵ Täydennys- tai oikaisuperukirja on toimitettava verovirastoon kuukauden kuluessa. Perukirjaa voidaan myös täydentää vapaamuotoisesti, jos perukirjan puutteet ovat ilmenneet ennen perintöverotuksen toimittamista.¹⁹⁶

4.2 Pesänselvitys

Pesänselvitys on osa jäämistöomaisuuden hallintoa. Pesänselvityksen tarkoituksena on, että kuolinpesä saatetaan jakokuntoon, jotta se voidaan jakaa kuolinpesän osakkaiden kesken. Pesän on selvitetty silloin, kun se on saatu jakokuntoon. Ennen kuin jäämistö voidaan jakaa,

---

¹⁹⁰ Koponen 2013, 32.

¹⁹¹ Aarnio-Kangas 2010, 313.

¹⁹² Tornberg & Kuuliala 2015, 488, 492.

¹⁹³ Koponen 2013, 33.

¹⁹⁴ Aarnio-Kangas 2010, 312-313.

¹⁹⁵ Kangas 2012, 360.

¹⁹⁶ Aarnio-Kangas 2010, 313.

on selvitettävä jäämistön laajuus, maksettava pesän velat ja annettava erityisjälkisäädöksen saajalle testamentattu osuus jäämistöstä.¹⁹⁷

Pesän selvitys alkaa perunkirjoituksesta.¹⁹⁸ Pesän osakkailla on oikeus kieltäytyä pesän jaosta ennen kuin pesän selvitys on suoritettu.¹⁹⁹ Pesänselvityshallinnolla tarkoitetaan kuolinpesässä tapahtuvaa päätöksentekoa aina pesänjakoon saakka. Kuolinpesän hallinto päättyy kun perinnönjako on tullut lainvoimaiseksi ja osakkaat ovat saaneet heille kuuluvan osuuden perinnöstä. Kuolinpesän aikana jäämistöosuus on joko osakkaiden yhteishallinnossa, pesänselvittäjän tai testamentin toimeenpanijan hallittavana.²⁰⁰

Jos osakkaat eivät ole yksimielisiä päätöksissään tai joku osakkaista asuu esimerkiksi ulkomailla eikä ole niin helposti tavoitettavissa, voivat pesän osakkaat hakea pesänselvittäjää hoitamaan pesänselvitystä ja kuolinpesän hallintoa.²⁰¹ PK 19:1 §:n mukaan tuomioistuimen on pesän osakkaan hakemuksen perusteella määrättävä pesänselvittäjä huolehtimaan kuolinpesän hallinnosta ja päätettävä siitä, että pesän omaisuus luovutetaan pesänselvittäjän hallintoon. Kun hakemus pesänselvittäjän määräämisestä tehdään, hakemuksesta on käytävä ilmi pesän osakkaat ja testamentin toimeenpanija sekä näiden kotipaikkakunnat. Jos perunkirjoitus on jo tehty, on liitteeksi laitettava jäljennös perukirjasta, joka on todistettu oikeaksi.²⁰²

Pesänselvittäjän hallinto tunnetaan paremmin nimellä virallisselvitys. Pesänselvittäjä voidaan määrätä vain ja ainoastaan kuolinpesään.²⁰³ Usein sama henkilö määrätään sekä pesänselvittäjäksi että jakajaksi.²⁰⁴ Jäämistön siirryttyä pesänselvittäjän hallintoon, on osakkaiden osallistuminen selvitysprosessiin rajoitettu. Pesänselvittäjällä on oikeus hoitaa pesän selvittäminen loppuun, vaikka pesä olisikin ylivelkainen.²⁰⁵

Pesänselvittäjän tehtävää hoitaa toimeen sopiva täysvaltainen henkilö, usein lakimies. Suurin osa pesänselvitysmääräyksistä annetaan asianajajille, joiden toimintaa valvoo Asianajajaliiton valvontalautakunta. Pesänselvittäjänä voi vain toimia sellainen henkilö, joka täyttää pesän-

---

¹⁹⁷ Aarnio & Kangas 2009, 217.

¹⁹⁸ Tornberg & Kuuliala 2015, 486.

¹⁹⁹ PK 23:2.1

²⁰⁰ Aarnio & Kangas 2009, 218.

²⁰¹ Aarnio & Kangas 2009, 218-219.

²⁰² PK 19:3

²⁰³ Aarnio & Kangas 2010, 334.

²⁰⁴ Kangas 2006, 337.

²⁰⁵ Kangas 2006, 337-338.

selvittäjän yleiset ja erityiset kelpoisuudet toimia tehtävässä.²⁰⁶ Osakkaalla on oikeus saada ennakkoon perintöä, mikäli hänen toimeentulonsa on ollut riippuvainen perittävästä. Leskellä, turvattomilla lapsilla sekä ottolapsilla on oikeus saada tarvitsemansa elatus kuolinpesästä niin kauan kuin pesä on selvitettävänä.²⁰⁷

Perittävän lapsella on oikeus kuolinpesän varoista tukea koulutusta ja kasvatusta varten. Tätä tukea voi saada siihen asti kunnes lapsi täyttää 21 vuotta. Vaikka lapsi saa tukea kuolinpesän varoista, sitä ei kuitenkaan vähennetä hänen perinnöksi saamastaan osuudesta.²⁰⁸

4.3 Perinnönjako

Perinnönjako käsitteenä tarkoittaa osakkaiden perintöosuuksien jakamista ja kuolinpesän hallinnon lopettamista. Perinnönjako toimitetaan joko perillisten yksimielisellä päätöksellä tehtyä jakoa eli sopimusjakoa tai pesänjakajan tekemää jakoa eli toimitusjakoa.²⁰⁹ Toimitusjako on pakko toimittaa silloin, jos jonkun pesän osakkaan osuus pesästä on ulosmitattu.²¹⁰ Kun pesä on jaettu ja tullut lainvoimaiseksi, lakkaa perillisten kuolinpesän osakkuus. Perillisestä tulee perinnönjaon jälkeen perinnöksi saamiensa omistusesineiden yksinomistaja.²¹¹

Kuolinpesän osakkaat päättävät aina itse sopimusjaon toimittamisesta. Kaikkien osakkaiden on kuitenkin oltava täysivaltaisia, jotta he voivat osallistua päätöksentekoon. Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana, on sopimusjakomenettely mahdollinen vain, jos holhousoikeudellinen edunvalvonta on järjestetty asian mukaisella tavalla ja se on alaikäisen edun mukaista.²¹² Edunvalvojalla on oikeus edustaa alaikäistä jaossa, mikäli se kuuluu edunvalvojan tehtävän kuvaan. Alaikäisen pesän osakkaan puhevaltaa käyttävät edunvalvojat yhdessä, mikäli alaikäisen huoltajilla on yhteishuoltajuus tai alaikäiselle on määrätty kaksi edunvalvojaa.²¹³

Jako-osuuden määrittäminen ja reaalinen jakotoimitus voidaan erottaa toisistaan perinnönjakoa tehtäessä.²¹⁴ Perintöosalla tarkoitetaan suhteellista, arvomääräistä tai esinekohtaista oikeutta jäämistöön. Reaalinen jako käsittää esinekohtaisen perintöosan toteutumisen. Reaalinen jako

---

²⁰⁶ Aarnio & Kangas 2010, 337.

²⁰⁷ PK 18:6

²⁰⁸ PK 8:1

²⁰⁹ Kangas 2006, 392.

²¹⁰ Aarnio & Kangas 2010, 443.

²¹¹ Aarnio & Kangas 2009, 1205.

²¹² Aarnio & Kangas 2010, 443.

²¹³ Tornberg & Kuuliala 2015, 516.

²¹⁴ Kangas 2006, 393.

voidaan erottaa kahteen eli osaan: omaisuusobjektien osoittaminen osakkaille ja jako-omaisuuden luovutus saajille.²¹⁵

Ennen kuolinpesän jakamista kuolinpesän osakkaiden kesken, täytyy pesän omaisuus ensiksi arvostaa eli hinnoitella sen mukaan millainen markkinahinta sillä on jakohetkellä. Jos perittävän kuolemasta on kulunut pitkä aika ennen kuin pesä jaetaan, on omaisuuden markkinahinta saattanut muuttua. Pesän osakkaiden tulisi päästä yhteisymmärrykseen omaisuuden arvostamisesta, jotta sopimusjako voitaisiin tehdä. Alaikäistä pesän arvostamisessa edustaa hänen edunvalvojansa. Jos tilanne menee niin hankalaksi, etteivät asiantuntijatkaan pysty pesän omaisuutta arvostamaan, on oikeuden määräämän pesänjakajan tehtävä arvostus. Pesän jaossa käytetään tasajaon periaatetta, mikä tarkoittaa sitä, että jokainen pesän osakas saa tasapuolisesti kaikenlaista omaisuutta. Esimerkiksi jos perittävältä on jäänyt kiinteistö, osakkeita ja irtaimistoa, on jokaisen pesän osakkaan saatava osansa jokaisesta. Jos pesässä on monta osakasta ja perittävältä on jäänyt ainoastaan asunto ja yhteisomistussuhdetta ei haluta, eikä toisten osuutta haluta lunastaa, voidaan asunto myydä ja siitä saadut rahat jakaa osakkaiden kesken.²¹⁶

Perinnönjakoa voivat vaatia kuolinpesän osakkaana olevat henkilöt tai osakkaiden oikeudenomistajat eli kuolinpesän osakkaiden perilliset. Jokainen osakas tai osakkaan oikeudenomistaja käyttää itsenäisesti vireillepanovaltaa. Ennen kuin perinnönjaon voi suorittaa, se on pantava vireille. Toimitusjaon vireillepano tapahtuu hakemuksella, jossa haetaan pesänjakajan määräystä. Sopimusjako tulee vireille kun jakotoimet ovat tosiasiallisesti käynnissä.²¹⁷

Pesänjakajan määräämisestä on tehtävä hakemus tuomioistuimelle. Hakemuksen voi tehdä kuolinpesän osakas, perintöosuuden luovutuksensaaja tai tämän oikeudenomistaja, avustukseen oikeutettu henkilö esim. avopuoliso tai leski taikka, jos osakkaan osuus pesästä on ulosmitattu, ulosottomies tai velallinen itse.²¹⁸ Tuomioistuimen rooli on määrätä pesänjakaja tehtävänsä. Määräyksen antaa perittävän viimeisenä kotipaikkana tai asuinpaikkana olleen käräjäoikeus, jolle myös hakemus tehdään.²¹⁹ Ennen kuin pesänjakaja määrätään, on osakkaille annettava mahdollisuus ilmaista mielipiteensä pesänjakajan määräämisestä. Tuomioistuinten on kutsuttava osakkaat istuntoon.²²⁰

---

²¹⁵ Aarnio & Kangas 2010, 444.

²¹⁶ Koponen 2013, 64-65

²¹⁷ Aarnio & kangas 2009, 1211-1213.

²¹⁸ Aarnio & Kangas 2010, 445.

²¹⁹ Kangas 2006, 394.

²²⁰ Aarnio & Kangas 2010, 445.

Hakemus, jolla haetaan pesänjakajaa, on oltava kirjallinen ja sen liitteenä on oltava jäljennös perukirjasta. Hakemus tulee vireille vasta kun se on esitetty tuomioistuimelle tai toimitettu sähköisesti kansliaan. Hakemus pesänjakajasta voidaan tehdä vasta sitten kun perunkirjoitus on saatu hoidettua loppuun.²²¹ Hakemukseen on liitettävä mukaan myös luettelo kuolinpesän osakkaista. Jos hakija ei ole perillinen tai puoliso, täytyy hänen esittää kelpoisuutensa hakemuksen tekemiseen hakemuksessa. Selvitys voi olla esimerkiksi testamentti tai perintöosuuden luovutuksesta tehty dokumentti.²²² Pesänjakajaksi on määrättävä sellainen henkilö, joka on sopiva hoitamaan tehtävän.²²³ Tehtävään sopiva henkilö on sellainen, jolla on riittävä koulutus ja kokemus. Esimerkiksi asianajaja on henkilö, joka täyttää aina nämä kriteerit. Ennen kuin pesänjakaja määrätään, on pesänjakajaksi ehdotetun suostumusta tehtävään kuultava.²²⁴

Pesänjakajan tehtäviin kuuluu hoitaa ositukseen ja perinnön jakamiseen liittyviä tehtäviä. Osa pesänjakajan tehtävistä on sellaisia jotka pesänjakaja hoitaa oma-aloitteisesti, mutta jotkut tehtävät edellyttävät osakkaan pyyntöä.²²⁵ Pesänjakajan suorittama jako on vireillä hakemuksentekohetkestä siihen asti kunnes tuomioistuin vapauttaa pesänjakajan tehtävästään tai jako tulee lainvoimaiseksi. Pesänjakajan tehtävänä on esimerkiksi tulkita sitä, onko perinnönjättäjän jokin oikeustoimi tulkittava ennakkoperintönä vai ei. Jos jaossa ilmaantuu jotain uutta velkaa mitä ei ole mainittu, ei pesänjakajalla ole silloin määräyksensä perusteella valtaa selvittää pesää. Pesänjakajan on laadittava jakoa varten omaisuusluettelo. Pohjan omaisuusluettelolle luo perukirja. Pesänjakajan on ilmoitettava osakkaille perinnönjaon toimittamisen aika ja paikka.²²⁶

Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana, on hänen edunvalvojansa edustettava häntä perinnönjaossa. Jos kuolinpesään on määrätty pesänselvittäjä tai pesänjakaja, voivat he muiden aloiteoikeutettujen lisäksi hakea edunvalvojaa, jos esimerkiksi riskinä on, että sisarusten edut joutuvat ristiriitaan keskenään.²²⁷

Perinnönjaosta laaditaan jakokirja, jonka kuolinpesän osakkaat allekirjoittavat. Alaikäisen puolesta jakokirjan allekirjoittaa hänen edunvalvojansa. Kahden esteettömän henkilön on

---

²²¹ Aarnio & Kangas 2010, 445.

²²² Aarnio & Kangas 2009, 1222.

²²³ Kangas 2006, 394.

²²⁴ Aarnio & Kangas 2010, 446.

²²⁵ Aarnio & Kangas 2006, 395.

²²⁶ Aarnio & Kangas 2010, 448-449

²²⁷ Aarnio & Kangas 2010, 456.

todistettava jakokirja oikeaksi omilla allekirjoituksillaan. Jakokirjan allekirjoittaa pesänjaka- ja silloin, jos hän on perinnönjaon suorittanut.²²⁸

4.4 Jakamaton kuolinpesä

Kuolinpesää ei ole tarkoitettu jättää jakamattomaksi pysyvästi. Tarkoituksena on selvittää kuolinpesä sellaiseen kuntoon, että se voidaan jakaa. Perintökaaressa ei ole kuitenkaan mainintaa jäämistön jakovelvoitteesta, mutta jos yksikin osakas haluaa pesän jakaa, on se silloin jaettava. Perilliset saattavat jättää kuolinpesän jakamatta verotuksellisista syistä seuraavien neljän vuoden aikana. Kuolinpesän saattaa jäädä jakamattomaksi usein sen vuoksi, että perillisillä ei ole tarvetta jakaa sitä heti. Usein jakamattomat kuolinpesät ovat hyvin varakkaita ja sen vuoksi niitä ei haluta heti jakaa.²²⁹ Kuolinpesän osakkaat voivat tehdä keskenään sopimuksen siitä, että kuolinpesä jätetään jakamattomaksi toistaiseksi tai määräajaksi.²³⁰

Sopimus koskien jakamattoman kuolinpesän hallintoa on muotovapaa riippumatta siitä, minkälaisista omaisuuksista kuolinpesään kuuluu. Sopimuksen muotovapaudella tarkoitetaan sitä, että sopimus voi olla suullisessa muodossa tai kirjallisessa muodossa. Jos sopimus kuolinpesän jakamatta jättämisestä tehdään suullisesti, on se silloin vakava oikeusturvariski, koska ei ole minkäänlaisia todisteita siitä että sopimus on tehty.²³¹

Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana, on kuolinpesän jakamatta jättämisestä tehtävä kirjallinen sopimus. Kirjallinen sopimus on välttämätön silloin kun sopimukseen tarvitaan edunvalvonnassa olevan osakkaan puolesta lupa maistraatilta. Alaikäisen puolesta sopimuksen kirjoittaa lakimääräinen tai määrätty edunvalvoja. Sopimuksesta on annettava jokaiselle sopimusosapuolelle jäljennös.²³²

PK 24:1 §:n mukaan, kuolinpesän osakkaat voivat tehdä sopimuksen siitä, ettei kuolinpesää jaeta. Aarnion ja Kankaan mukaan leski voi tehdä myös sopimuksen sillä oletuksella, että hän on osakkaana kuolinpesässä. Sopimus ei voi olla pätevä, jos osakkaista yksikin sitä vastustaa. Osakkaalla on myös mahdollisuus vaatia oma osuutensa jakoa perinnönjaolla.²³³

---

²²⁸ Koponen 2013, 65.

²²⁹ Aarnio & Kangas 2009, 444.

²³⁰ Tornberg & Kuuliala 2015, 497.

²³¹ Aarnio & Kangas 2009, 444-445.

²³² Aarnio & Kangas 2009, 446-447.

²³³ Aarnio & Kangas 2009, 449.

Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana, on edunvalvojan aina haettava maistraatilta lupaa solmiessaan päämiehensä puolesta sopimusta kuolinpesän pitämistä jakamattomana.²³⁴ Tämä velvoite koskee yhtä lailla alaikäisen lapsen lakimääräistä edunvalvojaa tai määrättyä edunvalvojaa.²³⁵ Luvan saaminen edellyttää siis sen että maistraatille toimitetaan kirjallinen sopimus ja liitteeksi jäljennös perukirjasta. Edunvalvojan tehdessä alaikäisen lapsen puolesta sopimuksen kuolinpesän jakamatta jättämisestä, on sen aina oltava alaikäisen edun mukaista. Jos esimerkiksi kuolinpesän jakaminen olisi alaikäisen edunmukaista, olisi edunvalvojan tehtävä jakovaade, vaikka muut pesän osakkaat eivät hyötysisikään siitä ja siitä olisi heille haittaa. Edunvalvojalla on myös toimivalta tehdä sopimus kuolinpesän yhteishallinnosta pidemmäksi aikaa, vaikka alaikäinen täyttäisi jo 18 vuotta. Silloin hänellä olisi kuitenkin oikeus irtisanoa sopimus, niin tahtoessaan.²³⁶

Sopimus kuolinpesän jakamatta jättämisestä ja hallinnosta voidaan tehdä vasta sitten, kun perittävä on kuollut. Sopimus voidaan tehdä heti perittävän kuoltua. Sopimuksen voi tehdä, vaikka perittävän velat olisi hoidettu jo ennen sopimuksen tekoa.²³⁷

HELSINGIN HO 14.10.1992 S 92/1493: Kuolinpesän osakas X haki isänsä A:n kuolinpesään pesänjakajan määräämistä 23.9.1971. A:n kuollessa häneltä oli jäänyt oikeudenomistajikseen leski B ja lisäksi kaksi rintaperillistä X ja Y, jotka olivat tehneet sopimuksen yhteishallinnosta 6.5.1988 ja 26.5.1988 kirjallisessa muodossa. Sopimuksella sovittiin, että leski saisi pitää hallintaoikeuden kiinteistöön ja asua siellä koko elin aikansa. B ja Y vastustivat X:n tekemää hakemusta pesänjakajasta. Hovioikeus kuitenkin teki ratkaisun ja päätti hylätä X:n tekemän hakemuksen pesänjakajasta. Hakemus hylättiin, koska pesänjakajalla ei ollut sopimuksen voimassa ollessa edellytystä suorittaa A:n kuolinpesän jakoa, koska osa osakkaista vastusti jakoa.

4.5 Alaikäisen puhevalta

Hallintolain 14 §:n mukaan alaikäisen puhevaltaa käyttää hänen puolestaan edunvalvojansa, huoltajansa tai muu laillinen edustaja. Alaikäisellä on kuitenkin oikeus käyttää puhevaltaa itsenäisesti sellaisissa asioissa, jotka koskevat hänen vallitsemaansa tuloa tai varallisuutta. Tuloja, joista alaikäinen saa itse määrätä, ovat hänen omalla työllään ansaitut varat.²³⁸

²³⁴ Aarnio & Kangas 2009, 450.

²³⁵ HolTL 34:1. 8 mom.

²³⁶ Tornberg & Kuuliala 2015, 499.

²³⁷ Aarnio & Kangas 2009, 451.

²³⁸ Tornberg & Kuuliala 2015, 428.

Puhevallan käyttöön oikeutettu henkilö on oikeutettu edustamaan sellaista henkilöä, jonka toimintakyky on puutteellinen tai hänellä ei ole oikeudenkäyntikelpoisuutta.²³⁹ HolTL 29.4 §:n mukaan edunvalvojan käyttämästä puhevallasta päämiehensä puolesta tuomioistuimessa tai muun viranomaisen luona on säädetty erikseen ja tilannekohtaisesti.

Puhevaltaa vajaavaltaisen puolesta käyttävät hänen edunvalvojansa tai huoltajansa taikka joku muu alaikäisen laillisena edustajana toimiva henkilö.²⁴⁰ Kun kuolinpesän osakkaana on alaikäinen, hänen puolestaan puhevaltaa käyttää edunvalvojansa. Jos alaikäisen huoltajilla on yhteishuoltajuus, käyttävät he yhdessä alaikäisen pesän osakkaan puhevaltaa tai jos alaikäisellä on useampi edunvalvoja käyttävät myös hekin yhdessä puhevaltaa.²⁴¹ Jos lapsen huoltajilla on yhteishuoltajuus, voi toinen huoltajista valtuuttaa toisen käyttämään hänen puolestaan puhevaltaa. Perinnönjakotilaisuuksiin ja sovintoneuvotteluihin lähetettävät kutsut täytyy tämän takia lähettää aina kummallekin huoltajalle, vaikka alaikäinen asuisikin vain toisen huoltajansa luona. Sillä asuuko alaikäinen vain toisen vanhemman luona, ei ole merkitystä.²⁴² Alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edunvalvojalla on oikeus käyttää erikseen puhevaltaa sellaisissa asioissa, jotka koskevat alaikäisen henkilökohtaisia asioita tai oikeutta. Alaikäisen on kuitenkin oltava 15 vuotta täyttänyt, jotta hän voi käyttää huoltajansa kanssa erikseen puhevaltaa.²⁴³

Ongelmia saattaa syntyä, jos alaikäinen ja hänen huoltajansa tai muu laillinen edustaja ovat eri mieltä asioista. Alaikäinen saa ilmaista mielipiteensä, mutta päätöksen tekee hänen edunvalvojansa. Ristiriitatilanne saattaa syntyä, jos alaikäinen haluaisi esimerkiksi myydä perinnöksi saamansa asunnon, mutta hänen edunvalvojansa on sitä mieltä, ettei sitä kannata myydä. Ongelmana on se, että omaisuus on alaikäisen omaa varallisuutta, mutta hän ei vajaavaltaisuutensa vuoksi voi sitä käyttää. Tämä ongelma voidaan ratkaista sillä, että edunvalvoja tekee sellaisen ratkaisun, mikä on alaikäiselle edun mukaista. Edunvalvoja voi myös ottaa huomioon alaikäisen mielipiteen tehdessään päätöstä, mutta lopullisen päätöksen tekee edunvalvoja itse.

Ongelmatilanne saattaa syntyä myös silloin, jos alaikäisen edunvalvoja kuuntelee liikaa alaikäisen omaa mielipidettä asiasta ja tekee päätöksen sen perusteella mitä mieltä alaikäinen itse asiasta on, vaikka edunvalvojan pitäisi tehdä päätös sen perusteella, mikä on alaikäisen

---

²³⁹ Tornberg & Kuuliala 2015, 427.

²⁴⁰ Tornberg & Kuuliala 2015, 428.

²⁴¹ HolTL 5:30

²⁴² Aarnio & Kangas 2010, 456.

²⁴³ Tornberg & Kuuliala 2015, 428.

kannalta järkevää. Tämä on ongelma sen vuoksi, että edunvalvoja saattaa tehdä väärän ratkaisun kuunnellessaan alaikäisen mielipidettä asiaan. Ongelmia saattaa aiheuttaa myös tilanne, jossa alaikäisen edunvalvoja käyttää puhevaltaa väärin alaikäisen puolesta siten, että hän yrittää itse hyötyä siitä enemmän kuin mitä alaikäinen itse siitä hyötyisi. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, jos edunvalvoja käyttää alaikäisen omaisuutta omaksi hyödykseen. Tämän vuoksi on syytä harkita edunvalvojan sijaista huolehtimaan alaikäisen taloudellisia asioita, jottei tällaista ongelmatilannetta pääsisi syntymään.

5 Opas alaikäisen huoltajalle

Läheisen poismenon aiheuttaman surun lisäksi omaisilla on huolehdittavanaan paljon käytännön asioita, jotka täytyy hoitaa. Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana on otettava huomioon se, että hän on vajaavaltainen, eikä hänellä ole oikeutta tehdä sopimuksia tai oikeustoimia itsenäisesti, vaan hän tarvitsee edunvalvojan hoitamaan nämä asiat puolestaan. Edunvalvojana toimii alaikäisen lakimääräinen huoltaja tai tuomioistuimen määräämä edunvalvoja. Tämä opas on laadittu alaikäisen huoltajille ja muille edunvalvojille tueksi alaikäisen asioiden hoitamiseen silloin kun alaikäinen on kuolinpesän osakkaana. Oppaasta on tehty käytännölläheinen ja oppaaseen on otettu mukaan kuvioita havainnollistamaan erilaisia tilanteita paremmin.

Oppaan tarkoituksena on opastaa alaikäisen huoltajaa hoitamaan kuolinpesän asioita ja helpottamaan arkea surun keskellä. Oppaassa on myös annettu vinkkejä siitä, mistä voi saada apua ja lisää tietoa asiasta.

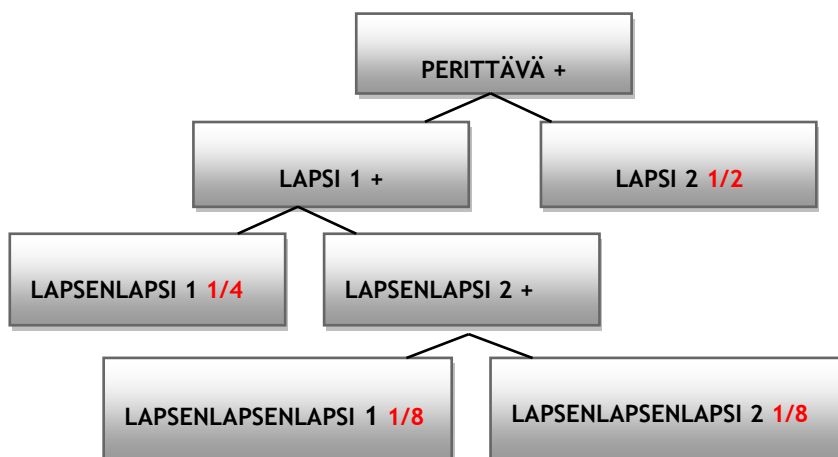
5.1 Kuolinpesän osakkaat

Kuolinpesän osakkaita ovat rintaperilliset, yleistestamentin saajat ja puoliso. Perimysjärjestys määräytyy kolmen eri ryhmän eli parenteelin mukaan. Ryhmät muodostuvat sukulaisuussuhteen perusteella. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat rintaperilliset, eli perittävän lapset ja lapsenlapset ja heidän jälkeläisensä. Toinen ryhmä muodostuu perittävän vanhemmista ja heidän lapsistaan, eli perittävän sisaruksista, sekä sisarusten jälkeläisistä. Kolmanteen ryhmään kuuluvat perittävän isovanhemmat ja heidän jälkeläisensä, eli perittävän tädit, sedät ja enot. Kolmannessa ryhmässä ei ole rajatonta sijaantulo-oikeutta, joten serkut eivät voi periä perimysjärjestyksen mukaisesti. Perintö menee ensisijaisesti ensimmäisessä ryhmässä oleville henkilöille. Jos ensimmäisessä ryhmässä ei ole elossa olevia perillisiä, menee perintö automaattisesti toiselle ryhmälle. Jos ensimmäisessä ja toisessa ryhmässä ei ole elossa olevia henkilöitä, menee perintö silloin kolmanteen ryhmään kuuluville henkilöille.

1) Lakimääräiset perilliset

- **1. Parenteeli:** Rintaperilliset eli perittävän lapset ja lapsenlapset. Rintaperillisiä ovat myös tästä eteenpäin suoraan alenevassa polvessa olevat sukulaiset. Eli lastenlasten lapset jne. Perintö kuuluu ensisijaisesti rintaperillisille

Alla olevassa kuviossa on havainnollistettu ensimmäisen parenteelin perimysjärjestystä. Kuvan mukaisessa tilanteessa, kun perittävällä on kaksi lasta, perittävän molemmat lapset saavat puolet eli $\frac{1}{2}$ perinnöstä. Lapsi 1 on kuitenkin kuollut, joten hänen osuutensa menee hänen lapsilleen eli perittävän lapsenlapsille. Lapsenlapsia on tilanteessa kaksi, jonka vuoksi kumpikin osuus perinnöstä on neljäsosa $\frac{1}{4}$. Lapsenlapsi 2 on kuollut, joten hänen osuutensa perinnöstä siirtyy hänen lapsilleen eli lapsenlapsenlapsille. Koska heitäkin on esimerkkitalanteessa kaksi, heistä kumpikin saa vanhempansa osuudesta puolet eli yhteensä $\frac{1}{8}$ perittävän jättämästä perinnöstä.

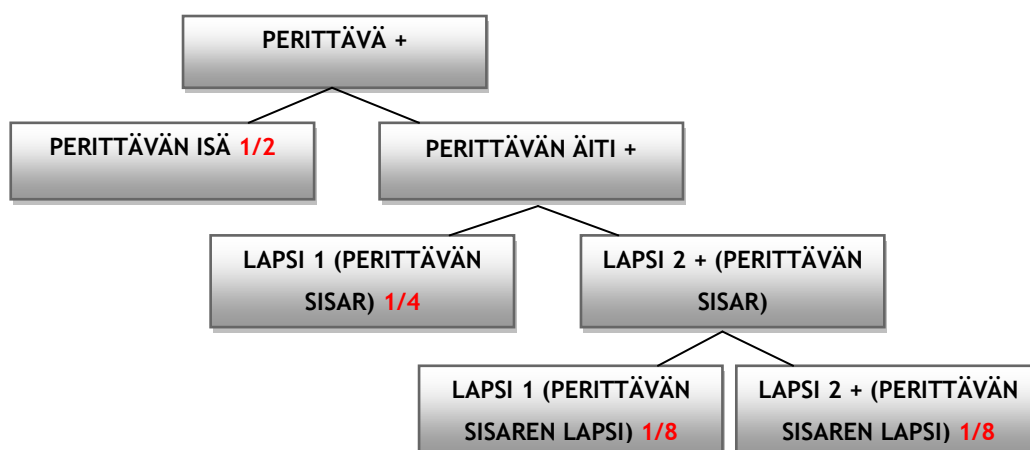

Kuvio 1 Perimysjärjestys ensimmäisen parenteelin mukaan

- **2. Parenteeli:** Perittävän vanhemmat, mikäli perittävällä ei ollut lapsia tai heidän jälkeläisiään eikä leskeä. Jos perittävän vanhemmat ovat kuolleet ennen perittävää, perivät silloin heidän lapsensa, eli perittävän sisarukset ja puolisisarukset. Jos perittävän sisaruksista joku on kuollut, perivät silloin sisaruksen jälkeläiset hänelle kuuluneen osuuden.

Alla oleva kuvio havainnollistaa toisen parenteelin perimysjärjestystä. Perittävällä ei ollut lapsia eikä hän ole ollut naimisissa, joten hänen äiti ja isä perivät hänet. Jos perittävä olisi ollut naimisissa, perisi leski silloin hänet. Kuvan mukaisessa tilanteessa kumpikin vanhemmista saa $\frac{1}{2}$ perinnöstä. Perittävän äiti on kuitenkin jo kuollut, joten hänen osuutensa perinnöstä siirtyy perittävän sisarelle. Tilanteessa sisaruksia on kaksi, joten kumpikin sisarista saa perinnöstä neljäsosan eli $\frac{1}{4}$. Toinen sisaruksista on kuitenkin jo kuollut, joten hänen lapsensa

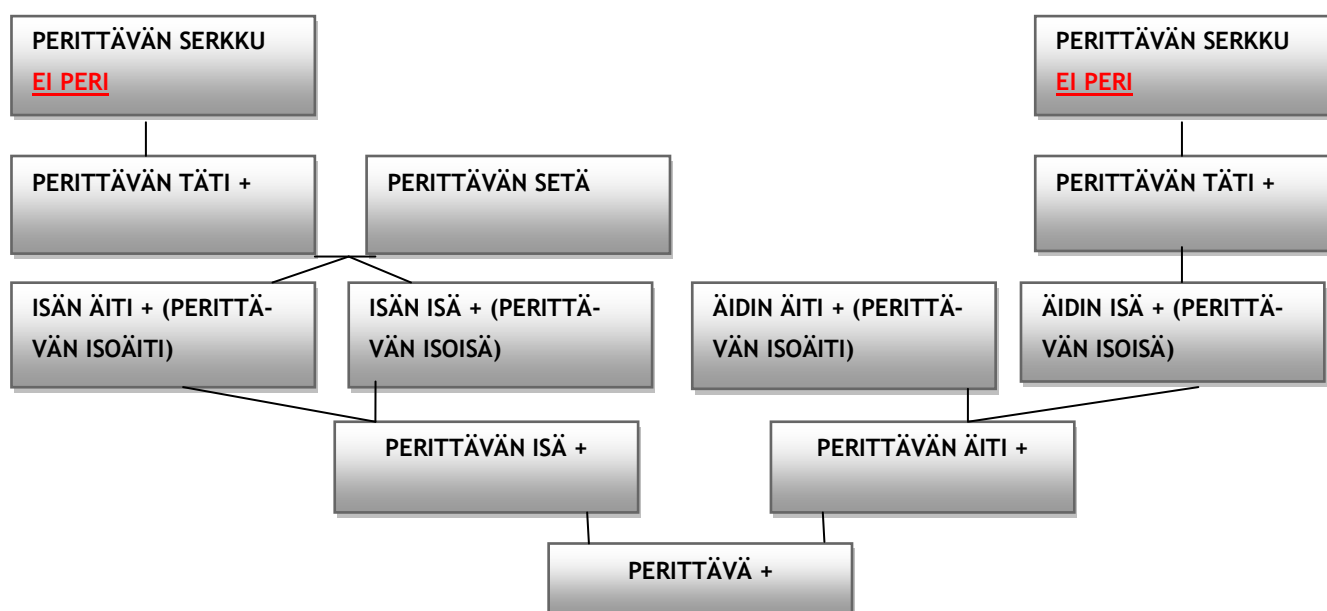
perivät hänen osuutensa perinnöstä. Kumpikin heistä saa 1/8 perittävän jättämästä perinnöstä.

Kuvio 2 Perimysjärjestys toisen parenteelin mukaan

- 3. *Parenteeli*: Jos perittävältä ei ole jäänyt edellä mainittuja perillisiä, perivät hänen isovanhempansa hänet. Jos isovanhemmista toinen tai molemmat ovat kuolleet, perivät heidän lapsensa silloin perittävän eli perittävän sedät ja tädit.
- Perittävän serkuilla ei kuitenkaan enää ole perintöoikeutta perittävään

Alla olevassa kuviossa on havainnollistettu kolmannen parenteelin perimysjärjestys. Kuvassa perittävän isovanhemmat ovat kuolleet, joten perintö siirtyy perittävän tädille ja sedille. Kuvassa eloon jääneenä on kuitenkin enää perittävän setä, joten hän perii perittävän, koska rajaton sijaantulo-oikeus päättyy serkkuihin ja näin ollen serkut eivät peri perittävä.

Kuvio 3 Perimysjärjestys kolmannen parenteelin mukaan

2) Lesken asema

- Leskin voi periä kuolleen puolisonsa silloin, jos perittävältä ei ole jäänyt rintaperillisiä.
- Leskellä ei ole perintöoikeutta kuolleen puolisoonsa, mikäli heillä on elossa oleva yhteinen lapsi tai vainajalla oli kuollessaan edellisestä avioliitosta oleva ja edelleen elossa oleva lapsi. Leskellä ei ole oikeutta perintöön myöskään silloin, kun perittävältä oli kuollessaan avioliiton ulkopuolella syntynyt tunnustettu lapsi.
- Leski on kuolinpesän osakkaana siihen saakka, kunnes jäämistöositus on suoritettu, mikäli toisella puolisoista oli avio-oikeus puolison omaisuuteen.
- Jos aviopuolisoilla oli avio-oikeuden poissulkeva sopimus, ei leski ole kuolinpesän osakas avio-oikeuden perusteella. Tällöin leski voi olla osakkaana, mikäli hän on saanut yleistestamentin tai hän on lakimääräinen perillinen.
- Lesken enimmäissuoja = Leskellä on oikeus pitää kuolleen puolisonsa omaisuutta hallinnassaan jakamattomana, jollei rintaperillinen vaadi jakoa tai perittävän tekemässä testamentissa ei mainita toisin.
- Lesken vähimmäissuoja = Tarkoituksena on suojata lesken asumista niin, että leski saa jäädä asumaan puolisoitten yhteiseen asuntoon. Vähimmäissuoja voi kohdistua ainoastaan puolisoitten yhteiseen asuntoon.

3) Yleistestamentin saaja

- Perittävä on voinut testamentilla testamentata koko omaisuutensa tai vain tietyn osan siitä.

5.2 Alaikäinen kuolinpesän osakkaana

Kun alaikäinen on kuolinpesän osakkaana, täytyy sen henkilön, jonka hallinnassa kuolinpesä sillä hetkellä on, ilmoittaa asiasta holhousviranomaiselle eli maistraatille. Esimerkiksi jos perittävä oli avioliitossa kuolinhetkellään, on kuolinpesä lesken hallinnassa, ja hänen on ilmoitettava alaikäisestä osakkaasta maistraatille.

Kun alaikäinen on kuolinpesän osakkaana, täytyy huomioon ottaa se, että alle 18 vuotias eli alaikäinen henkilö on vajaavaltainen. Alaikäisellä ei ole oikeutta vallita omaisuuttaan eikä myöskään tehdä muita kuin vähäisiä itseään koskevia oikeustoimia tai sopimuksia, joten alaikäinen tarvitsee edunvalvojan edustamaan itseään ja käyttämään puhevaltaa puolestaan kuolinpesässä.

Alaikäisen edunvalvojana toimii hänen huoltajansa. Mikäli huoltaja on estynyt toimimaan edunvalvojana tai alaikäisellä ei ole huoltajaa, edunvalvojan määräämisestä päättää tuomioistuim. Edunvalvojaa alaikäiselle voivat hakea maistraatti, sosiaalilautakunta tai alaikäisen läheinen.

Jos alaikäinen jää esimerkiksi kuoleman johdosta ilman toista huoltajaa, mutta toinen huoltajista on yhä elossa, tulee tästä toisesta huoltajasta automaattisesti hänen edunvalvojansa kuolinpesässä. Jos kuitenkin edunvalvojana toimiva huoltaja on itse osakkaana samassa kuolinpesässä, vallitsee lapsen ja edunvalvojan välillä eturistiriita, jolloin on mielekästä hakea alaikäiselle muuta edunvalvojaa. Tällöin tuomioistuim voi hakemuksesta määrätä alaikäiselle uuden edunvalvojan. Edunvalvoja määrätään tällöin hoitamaan alaikäisen omaisuutta ja taloudellisia asioita, ja huoltaja jää vastuuseen alaikäisen muista, kuten kasvatuksellisista asioista.

Alaikäisen omaisuutta suojataan lailla. Tämän vuoksi alaikäisen taloudellisia asioita koskevat päätökset eivät ole huoltajien vapaassa harkinnassa. Alaikäisen omaisuutta saa käyttää ainoastaan hänen omaksi hyödykseen. Rahavaroja saa säilyttää vain hänen omalla pankkitilillään ja sijoitukset on myös oltava hänen omalla nimellään.

Alaikäisen edunvalvojan on ilmoitettava maistraatille alaikäisen saamasta perinnöstä, jos alaikäisen saama osuus ylittää 20 000 euroa. Edunvalvojan on toimitettava perukirja maistraattiin kuukauden kuluttua siitä, kun perunkirjoitus on pidetty. Luettelo alaikäisen saamasta omaisuudesta on toimitettava maistraattiin kuukauden kuluttua siitä kun alaikäinen on omaisuuden saanut eli kun perinnönjako on toimitettu.

Kuolinpesässä alaikäinen: hyvä muistaa

- Ilmoitus maistraatille, jos alaikäinen jää ilman edunvalvojaa
- Edunvalvojana ei voi toimia henkilö, joka on osakkaana samassa kuolinpesässä
- Yli 20 000 euron omaisuudesta ilmoitus maistraatille
- Perukirja toimitettava 1kk kuluttua perunkirjoituksesta maistraatille
- Luettelo saadusta omaisuudesta 1kk kuluttua omaisuuden saamisesta maistraatille

5.3 Testamentti

Testamentilla perittävä voi testamentata koko omaisuutensa tai vain tietyn murto-osan siitä. Testamentin tekijää kutsutaan testaattoriksi. Yleistestamentin saaja on automaattisesti kuolinpesän osakas. Erityistestamentin saaja ei ole kuolinpesän osakas. Erityistestamentin saajal-

le on voitu testamentata esimerkiksi omistusoikeus tiettyyn kuolinpesään kuuluvaan esineeseen.

Testamentti on annettava tiedoksi perillisille siten, että testamentti voidaan todistaa oikeaksi. Kun perillinen on saanut testamentin tiedoksi, voi hän joko hyväksyä sen tai ilmoittaa, ettei hyväksy testamenttia ja tulee moittimaan sitä. Jos perillinen hyväksyy testamentin, testamentista tulee lainvoimainen. Jos testamenttia ei hyväksytä, astuu voimaan kuuden kuukauden mittainen moiteaika, joka lasketaan siitä kun testamentti on annettu todistettavaksi tiedoksi. Testamentin moittiminen tapahtuu siten, että käräjäoikeudessa nostetaan kanne testamentin saajaa vastaan. Tuomioistuimen tehtävä on tutkia testamentin pätevyyttä sillä perusteella, että testamentin saajaa vastaan on nostettu kanne. Jos perillisistä kukaan ei moiti testamenttia, tulee se lainvoimaiseksi. Käräjäoikeudesta on haettava todistus siitä, että testamentti on lainvoimainen silloin kun testamenttia ei ole moitittu. Jos perittävältä jäi perillisiä, on heillä oikeus lakiosaan.

Alaikäisen ollessa testamentin saajana, tulee hänen edunvalvojansa huolehtia siitä, että testamentti annetaan todisteellisesti ja oikein tiedoksi. Edunvalvojalla on myös valtuudet päättää siitä, hyväksyykö hän testamentin vajaanpuolesta vai ei. Edunvalvojan täytyy aina päätöksistään tehdessään toimia alaikäisen edun mukaisesti. Jos edunvalvoja katsoo, että testamentti on haitaksi päämiehelleen, hän voi olla hyväksymättä testamenttia.

Hyvä muistaa

- Testamentti on annettava tiedoksi muille kuolinpesän osakkaille
- testamentin voi hyväksyä tai moittia
- Yleistestamentin saaja on kuolinpesän osakas
- Erityistestamentin saaja ei ole kuolinpesän osakas
- Moiteaika 6kk mittainen siitä kun testamentti on annettu todistettavasti tiedoksi perillisille
- Käräjäoikeudelta todistus testamentin lainvoimaisuudesta silloin kun testamenttia ei ole moitittu
- Edunvalvojan annettava testamentti tiedoksi alaikäisen puolesta

5.4 Kuolinpesän hallinto

Kuolinpesä syntyy kun perittävä kuolee. Perittävän kuoltua kuolinpesä siirtyy osakkaiden hallintoon. Kun perittävältä on jäänyt useampia perillisiä, ovat he silloin oikeutettuja perittävän jäämistöön ja tällöin heidän välilleen syntyy yhteishallintosuhde. Kuolinpesän hallinto voi olla osakkaiden yhteishallintoa, lesken oikeus hallita omaisuutta jakamattomana, sopimukseen

perustuvaa yhteishallintoa tai pesänselvittäjän ja testamentin toimeenpanijan hallintoa. Väliaikaisen kuolinpesän hallinnon tarkoituksena on säilyttää omaisuus varsinaista kuolinpesän hallintoa varten. Väliaikainen kuolinpesän hallinto alkaa välittömästi perittävän kuoltua, jolloin hallinto-oikeus perittävän omaisuuteen siirtyy perillisille.

Kuolinpesän osakkaat voivat tehdä sopimuksen myös siitä, että kuolinpesä jätetään jakamattomaksi. Edunvalvoja tekee sopimuksen alaikäisen puolesta, jos tämä katsoo sen olevan hänen parhaakseen. Edunvalvojan on kuitenkin haettava lupaa maistraatilta, mikäli aikoo tehdä alaikäisen puolesta sopimuksen pesän yhteishallinnosta.

Kuolinpesä pitää saattaa jakokuntoon eli kuolinpesän velat ja varat on selvitetty, jotta se voidaan jakaa. Kuolinpesän hallinto päättyy siihen, kun kuolinpesä on jaettu.

Pesänselvityksellä tarkoitetaan jäämistön saattamista jakokuntoon ja jäämistöomaisuuden hallintoa. Pesänselvityshallinnolla tarkoitetaan päätöksentekoa, joka tapahtuu kuolinpesässä. Pesänselvityksen tarkoituksena on saada jäämistö jakokuntoon, jotta se voidaan jakaa kuolinpesän osakkaiden kesken. Pesä on selvitetty kun perinnönjako on suoritettu ja osakkaat ovat saaneet oman osuutensa perinnöstä. Pesänselvitys alkaa perunkirjoituksesta ja päättyy perinnönjakoon. Pesänselvitys päättyy kun perinnönjako on tullut lainvoimaiseksi ja osakkaat ovat saaneet heille kuuluvan osuuden perinnöstä.

Alaikäisen kuolinpesän osakkuuteen liittyvistä asioista päättää ainoastaan hänen edunvalvojanan toimiva henkilö. Päätökset on oltava alaikäisen eduksi.

Kuolinpesä voidaan osakkaiden yhteishallinnon sijasta määrätä pesänselvittäjän hallintoon. Pesän selvittäjää voi hakea itsenäisesti jokainen kuolinpesän osakas. Tuomioistuin määrää hakemuksesta pesänselvittäjän. Pesänselvittäjää voidaan hakea esimerkiksi silloin, jos kuolinpesän osakkailta on erimielisyyksiä. Pesänselvittäjä voidaan määrätä myös silloin, jos esimerkiksi kuolinpesän osakkaalla on perittäviä velkoja.

Perittävän lapsella on oikeus saada koulutukseen ja kasvatukseen tarvittavaa tukea pesän varoista siihen asti kunnes lapsi täyttää 21 vuotta.

Hyvä muistaa:

- Kuolinpesä syntyy perittävän kuoltua.
- Perittävän kuoltua kuolinpesä siirtyy osakkaiden hallintoon
- Osakkaat voivat tehdä sopimuksen siitä ettei kuolinpesää jaeta
- Perillisiä kaksi tai useampi = Yhteishallintosuhde
- Kuolinpesän hallinto päättyy perinnön jakoon.

5.5 Perunkirjoitus

Jokaisen henkilön kuoltua, on toimitettava perunkirjoitus. Perunkirjoituksen tarkoituksena on selvittää kuolinpesän osakkaat, vainajan varat ja velat kuolinhetkellä. Perukirja on myös samalla veroilmoitus ja se on toimitettava verotoimistolle 3kk kuluessa perunkirjoituksesta. Perukirjasta on apua pesänselvityksessä ja perinnönjaossa. Perunkirjoitus on toimitettava 3kk kuluessa perittävän kuolemasta. Jos perunkirjoituksen jälkeen ilmenee muita kuin perukirjaan merkittyjä varoja tai velkoja, voidaan silloin laatia täydennysperukirja, joka tulee myös toimittaa verovirastoon veron oikaisua varten.

Perukirjaan merkitään vainajan ja kuolinpesän osakkaiden tiedot. Perukirjaan merkitään vainajan varat ja velat sellaisina kuin ne olivat vainajan kuollessa. Jos vainaja oli avioliitossa, tulee lesken varat ja velat myös merkitä perukirjaan.

Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana, tulee varmistaa, että hänellä on edunvalvoja jo ennen perunkirjoitusta. Perunkirjoitukseen on kutsuttava sekä edunvalvoja että alaikäinen itse. Perukirjalla on suuri merkitys edunvalvonnassa, koska sen avulla maistraatille voidaan ilmoittaa alaikäisen saamasta perinnöstä. Edunvalvojan on toimitettava 1 kk kuluessa perunkirjoituksesta perukirjan jäljennös maistraatille. Jäljennös perukirjasta on toimitettava sen vuoksi, jotta omaisuusluettelo olisi ajan tasalla.

Ennen perunkirjoitusta vainajasta tulee hankkia sukuselvitys, josta ilmenee vainajan lakimääräiset perilliset. Sukuselvitys saadaan tilaamalla virkatodistus vainajasta ja hänen kuolleista perillisistään kaikista niistä maistraateista ja seurakunnista, joissa hän on ollut kirjoilla täytettyään 15 vuotta. Jokaisen pesän osakkaan on myös hankittava itsestään virkatodistus, jotta sukulaisuussuhde perittävään voidaan varmistaa. Erilliset selvitykset tarvitaan myös vainajan ja lesken veloista, omaisuudesta ja mahdollisista henkivakuutuksista. Selvityksen saa tilaamalla sen pankista, jossa vainajan varat ja velat ovat.

Oppaan lopussa on liitteenä perukirjamalli, josta ilmenee millainen perukirjan tulee olla ja mitä asioita sen tulee pitää sisällään.

Muistilista perunkirjoitusta varten:

- Perunkirjoitus on toimitettava 3kk kuluessa vainajan kuolemasta
- Alaikäisellä on oltava edunvalvoja jo ennen perunkirjoitusta
- Vainajasta täytyy hankkia virkatodistukset maistraatista tai seurakunnasta
- Pesän osakkaan täytyy hankkia myös itsestään virkatodistus
- Vainajan varoista ja veloista on tilattava selvitys pankista
- Perunkirjoitukseen on kutsuttava alaikäinen ja hänen edunvalvojansa
- Edunvalvojan on toimitettava jäljennös perukirjasta maistraatille 1kk kuluessa perunkirjoituksesta

5.5.1 Mistä voi saada apua perunkirjoitukseen?

Perunkirjoituksen voi toimittaa pankkilakimies, asianajaja tai muu lakimies. Perunkirjoituksia toimittavat myös useat hautaustoimistot. Perunkirjoituksen voi myös toimittaa osakas itse, sillä siihen ei vaadita oikeusoppinutta henkilöä. Omasta pankistaan kannattaa kysyä perunkirjoitus mahdollisuutta. Valtion oikeusaputoimistosta on mahdollista hakea oikeusapua perunkirjoitukseen, mikäli kuolinpesä on vähävarainen tai kokonaan varaton. Myös yksittäinen osakas voi tarvittaessa saada oikeusapua kuolinpesän asioihin.

Oikeusavulla tarkoitetaan kansalaisen mahdollisuutta saada rahallista apua esimerkiksi perunkirjoitukseen kokonaan tai osittain valtion tukemana. Kuolinpesä asioissa auttavat julkiset oikeusavustajat. Julkisten oikeusavustajien toimistot sijaitsevat usein paikkakunnilla, joissa myös käräjäoikeus sijaitsee. Oikeushallinnon asiointipalvelusta löytyy valmis sähköinen hakemus, jolla oikeusapua kuolinpesän asioihin voi hakea.²⁴⁴

5.6 Perinnönjako

Perinnönjako voidaan tehdä joko sopimus- tai toimitusjakona. Toimitusjako on pakollinen silloin, jos jonkun pesän osakkaan osuus on ulosmitattu. Jokaisella kuolinpesän osakkaalla on oikeus vaatia kuolinpesän jakamista. Alaikäisen puolesta perinnönjakoa vaatii hänen huoltajansa. Ennen kuolinpesän jakamista pesän omaisuuden arvo on arvioitava pesän osakkaiden toimesta. Omaisuuden arvoa arvioitaessa käytetään sitä hintaa, joka on jakohetkellä voimassa. Pesän osakkaiden tulisi päästä sopuun omaisuuden arvosta. Alaikäisen puolesta omaisuuden arvostamiseen osallistuu hänen edunvalvojansa. Jos pesän osakkaat eivät pääse sopuun kuolinpesän omaisuuden arvosta, voivat he pyytää apua ulkopuoliselta henkilöltä esimerkiksi asuntovälittäjältä, mikäli kyseessä on kiinteistön arvon arvioiminen.

Ennen perinnönjakoa kuolinpesän velat on maksettava pois, tai vaarana on se, että kuolinpesän osakkaat joutuvat vastuuseen kuolinpesän veloista. Jos perittävä oli avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa kuollessaan ja heillä oli avio-oikeus toistensa omaisuuteen, on ennen perinnönjakoa toimitettava ositus. Osituksessa aviopuolisoiden omaisuus selvitetään ja tasataan.

Kun kuolinpesän osakkaana on alaikäinen, on sopimusjakomenettely mahdollinen vain silloin, jos holhousoikeudellinen edunvalvonta on järjestetty asianmukaisella tavalla ja se on alaikäisen edun mukaista. Edunvalvoja edustaa alaikäistä pesänjaossa, mikäli se kuuluu edunvalvojan tehtäviin, jotka hänelle on määrätty.

---

²⁴⁴ oikeuslaitoksen www-sivut 25.10.2015, oikeushallinnon www-sivut 25.10.2015.

Perinnönjakoa tehtäessä toisistaan erotetaan reaalinen jakotoimitus ja jako-osuuden määrittäminen. Perintöosalla tarkoitetaan esinekohtaista tai arvomääräistä oikeutta jäämistöön. Reaalinen jako tarkoittaa esinekohtaisen perintöosan toteutumista.

Perinnönjakoa voivat vaatia kuolinpesän osakkaat ja osakkaiden oikeudenomistajat. Alaikäisen puolesta perinnönjakoa voi vaatia hänen edunvalvojansa, mikäli katsoo sen tarpeelliseksi alaikäisen näkökulmasta. Kuolinpesän osakkaat voivat suorittaa itse perinnönjaon. Perinnönjako tulee tehdä kirjallisesti ja perinnönjako tulee voimaan kun kuolinpesän osakkaat ovat allekirjoittaneet sopimuksen jaosta ja se on todistettu. Alaikäisen puolesta perinnönjakosopimuksen allekirjoittaa hänen edunvalvojansa.

Kun pesä on jaettu ja tullut lainvoimaiseksi, kuolinpesä lakkaa olemasta ja näin ollen myös kuolinpesän osakkuus.

Tämän oppaan lopussa on liitteenä malli siitä, millainen perinnönjakosopimuksen tulisi olla ja millaisia asioita sen tulisi pitää sisällään.

Muistilista perinnönjakoa varten:

- Perinnönjako voidaan tehdä joko sopimus- tai toimitusjakona
- Jokaisella osakkaalla on oikeus vaatia perinnönjakoa
- Ennen perinnönjakoa on tehtävä ositus, mikäli perittävä oli naimisissa, eikä heillä ollut avioehtoa, joka sulkisi avio-oikeuden täysin.
- Pesän velat on maksettava pois ennen perinnönjakoa
- Kuolinpesän omaisuuden arvo arvioidaan jakotilanteessa olevan arvon mukaisesti
- Kuolinpesän osakkaat voivat suorittaa itse perinnönjaon
- Perinnönjako on tehtävä kirjallisesti
- Perinnönjako tulee voimaan kun sopimus on allekirjoitettu ja todistettu

5.7 Lapseneläke

Lapseneläke on osa perhe-eläkettä, jota lapsella on oikeus saada. Kun lapsen äiti tai isä kuolee, on hänellä oikeus saada lapseneläkettä, jonka Kela ja vanhemman työeläkelaitos maksavat. Lapsen saama perhe-eläke perustuu lapsen vanhemman saamaan työeläkkeeseen. Perhe-eläke on tarkoitettu turvaamaan lesken ja lasten toimeentulo toisen huoltajan kuollessa. Lapseneläkettä saa siihen asti kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Eläkettä voi saada myös äitipuolen tai isäpuolen kuoltua sekä kasvatusisän tai -äidin kuoltua. Mikäli lapsi opiskelee päätoimisesti, on hänellä mahdollisuus saada lapseneläkettä siihen asti, kunnes hän täyttää 21 vuotta.

Lapseneläkettä ei makseta automaattisesti, vaan sitä pitää hakea erikseen. Alaikäisen puolesta hakemuksen tekee hänen edunvalvojansa. Lapseneläkettä voi hakea vanhemman kuolemaa seuraavan kuun alusta. Lapseneläkkeen takautuva hakuaika on kuusi kuukautta.

Lapseneläkkeen perusmäärä on 60,41e/kk. Jos lapsen molemmat vanhemmat ovat kuolleet, on lapseneläkkeen suuruus 120e/kk. Alaikäisen lapseneläke maksetaan leskelle tai muulle henkilölle, joka toimii lapsen huoltajana.²⁴⁵

Hyvä muistaa lapseneläkettä haettaessa:

- Lapseneläkettä haetaan omatoimisesti Kelasta ja työeläkelaitoksesta
- Hakemuksen tekee alaikäisen huoltaja
- Lapseneläkettä on mahdollisuus saada 21 vuotiaaksi asti, mikäli opiskelee päätoimisesti
- Lapseneläkettä voi hakea vanhemman kuolemaa seuraavan kuun alusta
- Lapseneläkkeen takautuva hakuaika on 6kk
- Alaikäisen lapseneläke maksetaan lesken tai muun huoltajan tilille
- Hakemus Kelasta haettavaan lapseneläkkeeseen:

http://lomake.kansanelakelaitos.fi/kela/kela.fi/fi/tiedostot/122700/EtkKela7005_W.pdf

5.8 Kuolinpesän pankkiasioiden hoitaminen

Kun pankki on saanut tiedon henkilön kuolemasta, poistetaan pankin toimesta tileistä käyttöoikeudet. Vainajan verkkopankki lopetetaan ja kortti suljetaan. Jos puolisoilla on ollut yhteinen tili, täytyy leskelle avata oma käyttötili, jonne siirretään lesken omat rahavarat yhteiseltä tililtä. Näitä leskelle kuuluvia omia varoja ovat esimerkiksi hänen saama palkkansa tai eläkkeensä. Kuolinpesän pankkiasioita hoidettaessa on pankille todistettava virkatodistuksella vainaja ja hänen perillisensä.

Ennen perunkirjoitusta yksikin pesän osakas saa kuolinpesän tililtä maksaa sellaisia laskuja, jotka ovat muodostuneet vainajan ollessa elossa ja sellaisia laskuja, jotka liittyvät hautajaisiin, perunkirjoitukseen ja pesän hoitoon. Nämä laskut saa maksaa ennen perunkirjoitusta, koska usein laskuja tulee jo ennen perunkirjoitusta.

²⁴⁵ Kela, Lapseneläke 2015. <http://www.kela.fi/lapsenelake>

Ennen perunkirjoitusta:

- saa maksaa kuolinpesän tililtä kohtuullisia hautajaiskustannuksia, perunkirjoituskustannuksia sekä pesän hoidosta, hallinnosta ja selvityksestä johtuvia kustannuksia. Myös sellaiset laskut, jotka ovat muodostuneet siltä ajalta, kun vainaja on ollut elossa esimerkiksi sähkölasku ja puhelinlasku.
- saa tilata saldotiedot vainajan varallisuudesta, veloista ja vastuista. Selvitys tehdään vainajan kuolinpäivältä.
- saa luetteloita tallelokeron sisällön yhdessä pankkitoimihenkilön kanssa.
- saa lopettaa vainajan tilillä olevat suoramaksutoimeksiannot ja maksupalvelutoimeksiannot.

Perunkirjoituksen jälkeen tarvitaan kaikkien kuolinpesän osakkaiden suostumus jos halutaan tehdä seuraavia toimenpiteitä:

- nostaa varoja kuolinpesän tililtä
- lopettaa kuolinpesän tilit
- halutaan myydä kuolinpesän arvopaperit
- tyhjentää tallelokero ja lopettaa se

Alaikäisen ollessa kuolinpesän osakkaana, täytyy hänen edunvalvojansa taikka tämän sijaisen hoitaa kuolinpesän pankkiasioita alaikäisen puolesta. Maistraatilta on myös haettava lupaa, jos esimerkiksi halutaan myydä arvopapereita tai ostaa niitä.²⁴⁶

Muistilista pankkiasioden hoitamiseen:

- Ennen pankissa asiointia täytyy hankkia virkatodistus vainajasta
- Alaikäinen ei voi itse hoitaa kuolinpesän pankkiasioita, vaan hän tarvitsee siihen edunvalvojan
- Ennen perunkirjoitusta vainajan pankkitililtä voi maksaa kohtuulliset hautauskulut, perunkirjoituskulut ja pesänselvitykseen liittyvät kulut esim. virkatodistukset
- Perunkirjoituksen jälkeen muiden osakkaiden tulee antaa valtakirjalla suostumus, jos pesän osakas haluaa yksin hoitaa pankkiasioita

²⁴⁶ Osuuspankin opas kuolinpesän osakkaalle 2015,
<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151610015&srcpl=3>

5.9 Mistä voi saada lisää tietoa?

Tässä oppaassa on käsitelty pintaraapaisulta tärkeimmät asiat, jotka täytyy ottaa huomioon kuolinpesän asioita hoidettaessa ja kun osakkaana on alaikäinen. Kuolinpesän hoidosta löytyy paljon kirjoja, mutta saattaa olla vaikeaa löytää sitä helppolukuisinta ja selkeintä. Juha Koposen teos Kuolinpesän osakkaan opas 2013 on hyvä kirja luettavaksi kuolinpesän osakkaille. Kirjassa on käsitelty kaikki ne asiat, jotka tulevat esille kuolinpesän asioita hoidettaessa.

Maistraatin internet-sivuilta löytyy erinomainen tietopaketti siitä, miten alaikäisen varallisuutta tulisi hoitaa ja mitä sen hoitamisessa tulisi ottaa huomioon. Opas löytyy maistraatin sivuilta nimellä Alaikäisen omaisuuden hoitaminen.

Kuolinpesän pankkiasioita hoidettaessa kannattaa käydä pankissa, jossa vainajan pankkitilit ovat ja pyytää pankin oma esite kuolinpesän pankkiasioiden hoitamisesta. Pankista kannattaa myös pyytää valtakirja pankkiasioiden hoitamista varten perunkirjoituksen jälkeen.

6 Yhteenveto ja loppupäätelmät

Tämän työn tarkoituksena oli perehtyä alaikäisen kuolinpesän osakkuuteen ja esitellä alaikäisen edunvalvontaan liittyviä seikkoja. Tarkoituksena ei ollut syventyä jokaiseen aiheeseen, vaan tarkoitukseni oli pyrkiä kertomaan vajaan valtiovainajan asemasta selkokielisesti oppaan muodossa. Aluksi kävin aihetta läpi teorian muodossa, jonka jälkeen kokosin tiivistetyn oppaan tärkeimmistä asioista, jotka alaikäisen edunvalvojan tulisi tietää kuolinpesän asioita hoidettaessa.

Alaikäisen osakkuus kuolinpesässä poikkeaa hieman täysi-ikäisen osakkuudesta kuolinpesässä, koska alaikäinen on vajaavaltainen ja näin ollen hän ei voi tehdä sopimuksia tai oikeustoimia itsenäisesti, vaan hän tarvitsee edunvalvojan tekemään ne hänen puolestaan. Alaikäisen kuolinpesän osakkuudesta monimutkaista tekee se, että holhoustoimilakia, joka säätelee mm. alaikäisen edunvalvontaa, täytyy tulkita yhtäaikaaisesti niiden lakien kanssa, jotka säätelevät kuolinpesän toimintaa. Kun joudutaan tulkitsemaan useampaa lakia, ei ristiriitatilanteilta voida välttyä. Tämän vuoksi on tärkeää, että alaikäisen osakkuudesta kuolinpesässä puhuttaisiin enemmän.

Koen, että tekemäni opas on hyödyllinen ja että siitä on apua alaikäisen huoltajille. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni, törmäsin useisiin kuolinpesän oppaisiin, mutta mikään niistä ei käsitellyt alaikäisen osakkuuteen kuolinpesässä. Maistraatti on tehnyt oppaan alaikäisen omaisuuden hoidosta, joka löytyy heidän verkkosivuiltaan, mutta opas käsittelee vain alaikäisen

omaisuuden hoitamista, eikä niinkään alaikäisen osakkuutta kuolinpesässä. Tämän vuoksi koin tärkeäksi opinnäytetyöni aiheen.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä pohdin sitä, voisiko jotain asiaa alaikäisen edunvalvonnassa muuttaa. Mitä tapahtuisi, jos esimerkiksi alaikäinen saisi enemmän valtuuksia päättää perinnöksi saamasta omaisuudestaan. Holhoustoimilaissa on säännelty siitä, että alaikäinen, joka on täyttänyt 15 vuotta, saa hallita sellaista omaisuutta, jonka hän on omalla työllään ansainnut. Mielestäni lakia voitaisiin muuttaa niin, että 15 vuotta täyttänyt henkilö saisi enemmän vapauksia päättää myös esimerkiksi perinnöksi saamastaan omaisuudesta. Mutta toisaalta, onko 15 vuotta täyttänyt henkilö tarpeeksi kypsä päättämään omaisuudesta ja sen suojaamisesta. Alaikäisen omaisuudesta täytyy ilmoittaa maistraatille, jos omaisuus on yli 20 000 euroa. Ennen tämä raja oli 15 000 euroa, mutta sitä päätettiin nostaa, koska holhousasioiden rekisteri täyttyi niin kovaa vauhtia. Luulen, että tätä rajaa tullaan tulevaisuudessa nostamaan ylöspäin, koska omaisuuden arvot, esimerkiksi kiinteistöjen hinnat, saattavat tulevaisuudessa nousta.

Alaikäisen edunvalvojana toimii hänen huoltajansa tai hakemuksesta tuomioistuimen määräämä edunvalvoja. Jos edunvalvontaa ei olisi, alaikäisen omaisuutta ei olisi suojattu millään tavoin. Esimerkiksi millaisia riskejä omaisuuden säilymiselle ilmaantuisi, jos alaikäinen jäisi ilman toista lakimääräistä huoltajaa ja hänen eloon jäänyt huoltajansa alkaisi huolehtia alaikäisen asioista ja tällä huoltajalla on vakava päihdeongelma. Tällöin alaikäisen omaisuutta ei ole turvattu millään, vaan päihdeongelmainen huoltaja voisi käyttää alaikäisen perinnöksi saamat varat omaksi hyödykseen. Edunvalvonnan puuttuminen vaikuttaisi myös ikävällä tavalla alaikäisen osakkuuteen kuolinpesässä. Esimerkiksi, jos perittävä on testamentannut koko omaisuutensa muulle kuin alaikäiselle rintaperilliselle, kuka pitäisi huolen siitä, että alaikäinen vaatisi asianmukaisesti lakiosaansa, jos edunvalvontaa ei olisi järjestetty? Ilman edunvalvojaa alaikäinen jäisi luultavasti aina alakynteen muiden täysi-ikäisten kuolinpesän osakkaiden rinnalla, koska hänellä ei olisi riittävästi tietämystä tai ymmärrystä asianhoitoa varten.

Alaikäisen edunvalvonnassa on myös omat riskinsä. Edunvalvojan on aina ajateltava alaikäisen edun mukaisesti, mutta mitä jos edunvalvoja tekeekin väärän päätöksen ja siitä on haittaa alaikäiselle? Vaikka edunvalvoja joutuisikin vastuuseen tekemästään virheestään, korjaisiko se kuitenkin tilannetta, jonka hän on virheellään aiheuttanut? Kaikessa asianhoidossa on aina omat riskinsä ja niin myös edunvalvonnassa. Riski edunvalvonnassa saattaa syntyä silloin, jos tuomioistuin määrää edunvalvojan tehtävään sellaisen henkilön, jolla ei ole tietämystä tai tuntemusta tehtävän hoidosta, mutta tämä on kuitenkin vakuuttanut olevansa tehtävään soveltuva. Voiko tuomioistuin määräystä tehdessään olla koskaan varma siitä, että edunvalvoja on soveltuva hoitamaan edunvalvojan tehtävää? Etenkin alaikäisen kohdalla edunvalvojan valitseminen täytyy tehdä huolella, koska alaikäinen ei itse ymmärrä välttämättä tilannetta,

eikä pysty itse näin ollen vaikuttamaan siihen kuka hänen edunvalvojanaan toimii. Täysi-ikäisellä saattaa olla enemmän ymmärrystä ja tilannetajua siitä, kuka on sopiva henkilö toimimaan edunvalvojana ja kuka taas ei.

Yhteiskunnalliset muutokset vaikuttavat myös suurelta osin alaikäisen edunvalvontaan ja etenkin siihen, että alaikäisen edunvalvojana täytyy joissain tilanteissa toimia muu kuin hänen lakimääräinen huoltajansa. Työttömyys on varmasti yksi syy, joka myös heijastuu alaikäisen edunvalvonnan tarpeeseen. Työttömyyden myötä päihdeongelmat ja mielenterveysongelmat varmasti lisääntyvät, jonka seurauksena kuolemantapaukset saattavat lisääntyä. Tämä tarkoittaa siis sitä, että alaikäinen jää ilman toista huoltajaa tai ilman molempia huoltajia, jonka seurauksena edunvalvonnan tarve kasvaa. Edunvalvojia ja heidän sijaisiaan saatetaan tarvita siis enemmän, verrattuna siihen kuinka paljon heitä tällä hetkellä tehtävää hoitaa.

Tällä hetkellä edunvalvonta toimii, koska sitä valvotaan jatkuvasti ja edunvalvojan tehtävistä ja kelpoisuuksista on säädetty laissa. Koen, että edunvalvonta on tarpeellinen etenkin alaikäisen näkökulmasta katsottuna. Ilman edunvalvontaa kukaan ei pystyisi takaamaan sitä, että alaikäinen saisi itselleen tarvitseman tuen ja avun.

Tämän opinnäytetyön pohjana on kuolinpesän asioiden hoito, johon olen ottanut näkökulmaksi alaikäisen osakkuuden. Toivon tästä oppaasta olevan apua erityisesti alaikäisen huoltajille. Opinnäytetyö on myös siirrettävissä soveltuvien osin muille kuolinpesän osakkaille. Perhe- ja jäämistöoikeudesta löytyy paljon kirjallisuutta, mutta mielestäni oikeuskirjallisuus on vaikealukuista sellaiselle henkilölle, jolla ei ole aikaisempaa tietämystä asioista. Kirjat ovat usein aika raskasta luettavaa, joten tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kertoa asiat lyhyesti ja selkeästi.

Läheisen kuolema on aina raskasta ja kaiken surun keskellä pitäisi myös jaksaa hoitaa kuolinpesän asioita. Tämä opinnäytetyö on tehty helpottamaan myös arkea ja asioiden hoitamista. Toivon että tätä opinnäytetyötä on hyötyä lukijalleen ja että lukija pystyy hyödyntämään opinnäytetyön sisältöä myös käytännössä. Toivon myös, että tämä opinnäytetyö tarjoaa vastauksia lukijalleen aiheutuviin kysymyksiin ja antaa neuvoa erilaisten tilanteiden hoitamiseen.

Lähteet

Kirjalliset lähteet

- Aarnio, A. & Kangas, U. 2009. Suomen jäämistöoikeus I, Perintöoikeus. Helsinki: Talentum.
- Aarnio, A. & Kangas, U. 2008. Suomen jäämistöoikeus II, Testamenttioikeus. Helsinki: Talentum.
- Aarnio, A. & Kangas, U. 2010. Perhevarallisuusoireus. Helsinki: Talentum media Oy
- Hyvärinen, H., Hulkko, P. & Ohvo, S. 2004. Yksityisoikeuden perusteet. Helsinki: WSOY
- Kangas, U. 2012. Perhe- ja perintöoikeuden alkeet. Helsinki: Helsingin Yliopistopaino
- Kangas, U. 2006. Perhe- ja perintöoikeuden alkeet. Helsinki: Helsingin Yliopistopaino
- Koponen, J. 2013. Kuolinpesän osakkaan opas. Helsinki: Hansaprint Direct Oy
- Tornberg, J. & Kuuliala, M. 2015. Suomen edunvalvontaoikeus. Helsinki: Talentum Media Oy
- Välimäki, P. 2008. Holhustoimen pääpiirteet. Helsinki: Wsoy Pro

Oikeudelliset lähteet

Hallintolaki 6.6.2003/434

Hallituksen esitys 203/2010

Laki holhustoimesta 1.4.1999/442

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361

Sähköiset lähteet

Lapseneläke 2015. Ilmarinen. Viitattu 9.11.2015.

<http://www.ilmarinen.fi/henkiloasiakas/siirtymassa-elakkeelle/lesken-ja-lapsen-elake/>

Lapseneläke 2014. Kela. Viitattu 25.10.2015. <http://www.kela.fi/lapsenelake>

Alaikäisen lapsen omaisuuden hoitaminen 2015. Maistraatti. Viitattu 30.9.2015

<http://www.maistraatti.fi/Documents/Holhustoimi/Alaikaisen%20lapsen%20omaisuuden%20hoitaminen.pdf?epslanguage=fi>

Holhustoimi 2015. Maistraatti. Viitattu 15.9.2015.

<http://maistraatti.fi/fi/Palvelut/holhustoimi/>

Oikeusapu 2015. Oikeuslaitos. Viitattu 24.10.2015. <http://www.oikeus.fi/oikeusapu/fi/>

Asiointipalvelu ja hakemukset 2015. Oikeushallinto. Viitattu 24.10.2015.

<https://asiointi.oikeus.fi/>

Kuolinpesän osakkaan opas 2015.Op-Ryhmä. Viitattu 19.10.2015.
<https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151610015&srcpl=3>

Lapseneläke 2015. Työeläkelakipalvelu. Viitattu 22.11.2015.
https://www.tyoelakelakipalvelu.fi/telp-publishing/vepa/document.faces?document_id=300245

Artikkelit

Lohi, T. 4/2004. Avio-oikeus ja kuolinpesän osakkuus. Defensor Legis

Oikeuskäytäntö

Vaasan HO 26.11.2003, S 02/1178

Helsingin HO 14.10.1992 S 92/1493

Kuviot

Kuvio 1 Perimysjärjestys ensimmäisen parenteelin mukaan	44
Kuvio 2 Perimysjärjestys toisen parenteelin mukaan	45
Kuvio 3 Perimysjärjestys kolmannen parenteelin mukaan	45

Liitteet

Liite 1 Malli perukirjasta	62
Liite 2 Malli perinnönjakosopimuksesta.....	62

Liite 1 Malli perukirjasta (käytetty mallia www.lakiopas.com asiakirjamallia)

PERUKIRJA

LAADITTU Hämeenlinnassa 16.10.2015, osoitteessa Raatihuoneenkatu 21,
13100 Hämeenlinna

PERINNÖNJÄTTÄJÄ **Matti Mikko Meikäläinen** (000000-0000)

kuolinpäivä: 30.9.2015

kotikunta: Hämeenlinna

viimeinen osoite : Markkalankatu 2, 13100 Hämeenlinna

PESÄN OSAKKAAT

1. Leski, Emma Elli Meikäläinen (000000-0000)

Markkalankatu 2, 13100 Hämeenlinna

2. Tytär, Pirkko Liisa Meikäläinen (0000-0000)

Markkalankatu 2, 13100 Hämeenlinna

PESÄN ILMOITTAJA

Emmi Elli Meikäläinen

LÄSNÄ TOIMITUKSESSA

Toimituksessa olivat paikalla uskotut miehet ja kaikki pesän osakkaat.

ASIAKIRJAT

Perukirjan perusteiksi esitettiin:

- sukuselvitykset ja virkatodistukset vainajasta ja pesän osakkaisista
- pankin asiakkuusilmoitus talletuksien saldoista
- tositteet hautamaksuista ym.
- selvitys arvopapereista
- selvitys kiinteistöstä

Selvitykset otettiin liitteeksi tähän perukirjaan tarpeellisilta osil-
ta.

AVIO-OIKEUS	Aviopuolisoilla on avio-oikeus kaikkeen toistensa omaisuuteen. Avioliitto on solmittu 24.6.2000
TESTAMENTTI	Perittävä ei ollut tehnyt testamenttia
ENNAKKOPERINTÖ	Perinnönjättäjä ei ole antanut ennakoperintöä tai lahjaa, mikä pitäisi ottaa huomioon perinnönjaossa.
VAKUUTUSKORVAUS	Perittävän kuoleman johdosta ei ole suoritettu PerVL 7a §:n mu- kaisia vakuutuskorvauksia tai taloudellista tukea.
TIEDONANNOT	Tiedot perintöverotukseen liittyvistä asioista antaa ja tietoja vastaanottaa pesänhoitajana ja ilmoittajana Emma Elli Meikäläi- nen. (Osoite yllä)

VAINAJAN VARAT

1. Pankkitalletukset korkoineen per kuolinpäivä:

Etelä-Hämeen Osuuspankin tilit:

00000-00000   20 000 €

00000-00000   10 000 €

2. Arvopaperit ja osuudet:

Asunto Oy Sampo 3 osakkeet

nrot 1-950, jotka oikeuttavat hallitsemaan 4h+keittiö 100 m²:n
huoneistoa osoitteessa Markkalankatu 2, 13100 Hämeenlinna

vainajan osuus 1/2   100 000 €

3. Kulkuneuvot:

Henkilöauto Audi A5, vm. -12   50 000€

4. Koti-irtaimisto:

Asuntoirtaimisto käsittävän asunnossa 4h+k

Ei arvoesineitä. Vainajan osuus 1/2.   2 000 €

5. Henkilökohtaiset esineet:

Ei taloudellista arvoa. 0,00 €

VAINAJAN VELAT JA PESÄN POISTOT

Sairaalalasku, hoitokustannukset	400 €
Hautajaiskulut yht.	3500 €
Hautakivi	1500 €
Perunkirjoitus	650 €
Velat Osuuspankissa	50 000€

VAINAJAN OMAISUUDEN SÄÄSTÖ

Pesän varat yhteensä	152 000 €
Pesän velat ja poistot yht.	56 050 €
Pesän säästöt yht.	95 950 €

LESKEN VARAT

1. Pankkitalletukset korkoineen per kuolinpäivä.

Etelä-Hämeen Op, tilit:

00000-00000 15 000 €

00000-00000 20 000 €

2. Arvopaperit ja osuudet

Asunto Oy Sampo 3 osakkeet

nrot 1-950, jotka oikeuttavat hallitsemaan 4h+keittiö 100 m²:n huoneistoa osoitteessa Markkalankatu 2, 13100 Hämeenlinna

lesken osuus 1/2 100 000€

3. Koti-irtaimisto:

Asuntoirtaimisto käsittävän asunnossa 4h+k

Ei arvoesineitä. Vainajan osuus 1/2. 2 000 €

4. Henkilökohtaiset esineet:

Ei taloudellista arvoa. 0,00 €

LESKEN VELAT

Velka Osuuspankissa 90 000 €

LESKEN OMAISUUDEN SÄÄSTÖ

Lesken varat yht. 137 000 €

Lesken velat yht. 90 000 €

Lesken säästöt yht. 47 000 €

LESKEN ILMOITUKSET

Leski on ilmoittanut pitävänsä jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteisen asunnon osoitteessa Markkalankatu 2, 13100 Hämeenlinna.

VAKUUTUS

Pesän ilmoittajana vakuutan, että kaikki antamani tiedot perunkirjoitusta varten ovat oikeat, enkä ole tahallaan jättänyt mitään kertomatta tai mainitsematta.

Paikka ja aika edellä mainitut

Emma Elli Meikäläinen

USKOTUT MIEHET

Todistamme täten, että olemme kaiken perukirjaan oikein merkinneet ja pesän varat parhaamme mukaan arvostaneet.

Paikka ja aika edellä mainitut

Linda Linna

Lotta Kivinen

Lakimies, Hämeenlinna

Assistentti, Hämeenlinna

MUUT PAIKALLA OLLEET

Pirkko Liisa Meikäläinen

Liite 2 Malli perinnönjakosopimuksesta (Käytetty mallina www.lakiopas.com asiakirjamallia)

PERINNÖNJAKOSPIMUS

PERINNÖNJÄTTÄJÄ

Eero Esimerkki (000000-0000)

kuolinpäivä: 30.9.2015

kotikunta: Hämeenlinna

viim. osoite: Raatihuoneenkatu 21, 13100 Hämeenlinna

KUOLINPESÄN OSAKKAAT

1. Leski, **Emmi Ella Esimerkki (000000-0000)**
Raatihuoneenkatu 21, 13100 Hämeenlinna
2. Poika, **Eemil Eero Esimerkki (000000-0000)**
Raatihuoneenkatu 21, 13100 Hämeenlinna
3. Tytär, **Enni Emmiina Esimerkki (000000-0000)**
Raatihuoneenkatu 21, 13100 Hämeenlinna

JAON PERUSTEENA OLEVAT ASIAKIRJAT

- perukirja Eero Esimerkin jälkeen.

KUOLINPESÄN TILA

Eero Esimerkin jälkeen ei ole toimitettu osittaisiakaan jakotoimituksia.

Osakkaat ilmoittivat, että kaikki tiedossa olevat perittävän ja kuolinpesän velat on maksettu tai rahavarat varattu niiden maksamiseen.

Emmi Esimerkki on ilmoittanut, että hän käyttää oikeuttaan olla luovuttamatta omaisuuttaan tasinkona vainajan perillisille.

JAETTAVA OMAISUUS

Eero Esimerkin perukirjasta 16.10.2015 ilmenevä seuraava omaisuus:

Etelä-Hämeen Osuuspankki, tilit:

000000-000000
000000-000000

Asianosaiset ovat sopineet omaisuuden osittaisesta osituksesta ja perinnönjaosta seuraavaa:

JAKOTOIMITUS

Eemil ja Enni Esimerkin kummankin lakimääräinen perintöosuus nyt jaettavasta omaisuudesta on $\frac{1}{2}$, eli:

Eemil Esimerkki saa:

- puolet (1/2) jäljellä olevista tilivaroista tileillä:

Etelä-Hämeen Osuuspankki:
000000-000000
000000-000001

Enni Esimerkki saa:

- puolet (1/2) jäljellä olevista tilivaroista tileillä:

Etelä-Hämeen Osuuspankki:
000000-000000
000000-000001

MUUT SOPIMUSEHDOT

1. Eero Esimerkin perukirjasta 16.10.2015 ilmenevä muu omaisuus jää muilta osin toistaiseksi jakamatta.
2. Omistus- ja hallintaoikeus tällä jakosopimuksella saatuun omaisuuteen siirtyy saajalleen tämän jakosopimuksen allekirjoituksin.
3. Kuolinpesien osakkaat valtuuttavat täten toisensa tarvittaessa yksinään tekemään tämän jaon toteuttamiseksi tarvittavat tilisiirrot ja lopettamaan nyt jaon kohteena olevat pankkitilit. Ennen perintöosuuksien tilittämistä tulee tilivaroista suorittaa Lakiasiantoinisto Matti meikäläisen palkkio tämän jakokirjan laatimisesta erillisen laskun mukaisesti, jonka jälkeen tilien lopetussaldo tilitetään saajilleen jakokirjan mukaisin osuuksin.

4. Osapuolet hyväksyvät tämän osittaisen ositus- ja perinnönjakosopimuksen ja sitoutuvat olemaan moittimatta sitä millään perusteella.

PAIKKA JA AIKA

Hämeenlinnassa 1.11.2015

_____
Enni Esimerkki

_____
Eemil Esimerkki

_____
Emmi Esimerkki

TODISTAVAT

_____
Teppo Teikäläinen
Hämeenlinna

_____
Neiti Näppärä
Hämeenlinna